

Ady Endre

ANTOLOG

ADY ENDRE

Num. 92449.

8277

ANTOLOGIE

87647

372/1948.

EDITURA CASEI ȘCOALELOR

EROL 1952

Coperta de pictorul Cezlakof

1958

Biblioteca Centrală Universitară
B U C U R E S T I
Cota 82774
Inventar 74978

pc 134/00

B.C.U. Bucuresti

C74978

894. 511 — 1 = 59

ADY ENDRE: Antologie. București. Tiparul Românesc.
1943 (15 X 21) tiraj 6050. 240 pag.

Ministerul Educației Naționale prin Casa
Școalelor, cu concursul Asociației Româno-
Maghiare, editează acest volum cu prilejul
comemorării a șaptezeci de ani dela nașterea
marelui poet maghiar *ADY ENDRE*

ADY ENDRE

Ungaria a avut în secolul al XIX-lea trei poeți mari și anume: pe Vörösmarty Mihály (1800—1855, pe Petőfi Sandor (1823—1849) și pe Arany János (1817—1882). Aceștia sunt poeții clasici, oarecum oficiali, reprezentați în manualele școlare. Toată lirica maghiară a crescut mai mult sau mai puțin în umbra și sub influența acestor trei puternice personalități, care reprezintă în gradul cel mai desăvârșit gustul pentru perfecțiunea formală, cultul temelor consacrate. Ceea ce la acești poeți a putut fi original și spontan într'un anumit moment, epigonii lor au transformat în imitație academică și de multe ori în siropoasă contrafacere. Urmașii lor au angajat poezia într'un împas din care nu o scoate decât ivirea neașteptată de meteorit incandescent a lui Ady Endre, poetul începutului de secol XX, acela care va răsturna idolii și canoanele consacrate, va sgudui și va răscoli sensibilitatea maghiară și va abate lirismul unguesc pe drumuri noi, mai firești și mai fertile. Fiindcă Ady nu este numai un poet maghiar. El este Poetul maghiar, poet cu majusculă, este fără teamă de exagerare Unicul, cel mai mare, cel așteptat, acela care va face ca o întreagă literatură să se trezească și să ia conștiință de sine însăși. Ca într'o oglindă vastă, cu ape adânci, în opera lui Ady se recunoaște întreaga maghiarime.

Ady apare într'un moment social tragic: destrămarea și risipirea unei lumi. El nu poate fi înțeles decât în funcție de acest moment, deși, prin puterea pe care numai geniul o are, opera sa depășește actualitatea și o cristalizează în forme universale și general valabile. Dar

pentru a fi pe deplin înțelese, personalitatea ca și opera lui trebuie explicate prin ceea ce le-a prilejuit și determinat și împrejurările acelea se află la începutul de secol al XX-lea al cărui copil cu prisosință el a fost și în acel trist „cimitir al popoarelor“ care era Austro-Ungaria. Orice mare creator este o expresie sintetică a vremii și societății în care a trăit. Mai mult decât oricare altă fizionomie morală, aceea a poetului Ady ilustrează contradicția momentului istoric și social în care soarta l-a adus pe lume și fără să negăm valoarea individualității și prețul calităților personale, trebuie să afirmăm că ele ar fi luat cu totul altă înfățișare în alte condiții istorice și sociale. Poet mare ar fi fost Ady oricând și oriunde. Dar așa cum este opera lui nu putea deveni decât în Austro-Ungaria dela începutul secolului al XX-lea, când o lume mergea spre declin și alta se năștea. Intre acestea, Ady se rotunjește ca profet și ca poet însumând la un potențial maxim virtuțile specifice veacului său.

S'a născut într'un sat din Transilvania, de pe valea Eriului, în județul Sălaj, în Meșent. la 22 Noembrie 1877, dintr'o familie de nobili scăpătați, nemeși care-și puteau număra spița în scriptele oficiale cinci sute și mai bine de ani în urmă. În acel sat, cu populația jumătate maghiară și jumătate românească, poetul a învățat să-i cunoască și să-i iubească pe Români, a căror limbă o și vorbește, a căror viață o va descrie în câteva schițe și cu care leagă prietenii durabile. Mai târziu el îi va apăra împotriva șovinismului îndârjit și desnaționalizator al lui Tisza István și al politici sale

Studiile le-a început în satul natal și le-a continuat la Carei și Zalău, iar mai târziu a început la Debrețin dreptul pe care, cu toată stăruința părinților săi și în ciuda practicei făcută la Timișoara, nu-l va termina, pentru că poetul simțea alte chemări. El părăsește repede facultatea pentru a se deda ziaristicii și poeziei, mai întâi la Debrețin, mai târziu la Oradea. Fire generoasă și sinceră, el îmbrățișează o ideologie progresistă, radicală, socialistă.

În 1899 apare la Debrețin primul său volum de poezii, cu modestie intitulat: „Versuri“ (Versek), lipsit de originalitate și din care nu se putea bănui încă nimic din viitoarea înflorire a talentului său.

La Oradea poetul trăiește primul mare eveniment din viața sa, prilej de totală transformare sufletească și anume o mare iubire, celebra Leda, soția unui farmacist, mai în vârstă și mai cultă decât el. Inteligența și rafinamentul spiritual al acestei femei, care iubea cultura franceză și cunoștea în original pe poeții simbolști, îi aduc lui Ady revelația unui nou univers poetic, a unei noi sensibilități, care-l vor înrâuri de aci înainte. Leda îi traduce din Baudelaire și din Verlaine, cu care poetul maghiar își descoperă înrudiri sufletești. Contactul cu marea pasiune și descoperirea lirismului nou fecundează bogatul conținut sufletesc al lui Ady care în cel de al doilea al său volum de poezii, intitulat: „Încă odată!“ (Még egyszer!) și apărut în 1903 la Oradea, începe să-și dea pe față adevăratele posibilități de expresie. Nu se găsește încă aici Ady în toată puterea sa, în toată maturitatea geniului său. Dar în bobocii înfloriți se presimte conturul viitoarelor fructe.

În 1904 pleacă pentru prima oară la Paris, unde se va întâlni cu Leda și unde va reveni mai târziu în câteva rânduri. Orașul-lumină îl impresionează în chip extraordinar. Parisul exercită o vrajă deosebită asupra lui Ady. Dar, cunoscând puțin limba franceză, ceea ce-l atrăgea pe poet era mai puțin cultura cât însăși viața de metropolă occidentală, aspectele civilizației apusene. El are ocazia să compare ceea ce a lăsat acasă cu ceea ce există acolo. Ce enormă diferență, ce prăpastie! Contrastul dintre cele două lumi grăbește precipitarea lăuntrică a forțelor lirice, ca și tendința progresistă a gândirii poetului. Pe plan social și politic el vede salvarea Ungariei în ieșirea din starea de înapoiere feudală și într'o adâncă transformare socială și culturală. Pe plan liric geniul său izbucnește nestăvilit în „Versuri noi“ (Uj versek), pe care le va tipări în 1906, la Budapesta.

Versurile cu adevărat noi iscă un scandal monstru, dar și un succes imens. Ady nu este privit cu rezerve, nici acceptat convențional: el este dintr'odată iubit sau urit, aprobat sau negat, îmbrățișat sau scuipat, cu egală ferveare de cele două lumi care se despart deodată la apariția lui ca pământul de ape. Căci el aduce un mesaj nou, care nu e numai unul liric ci și unul spiritual și politic. Lumea oficială comodă, obișnuită cu tranzacțiile și compromisurile, cu minciuna convențională și manie-

rismul edulcorat de până atunci este alarmată și indignată de sinceritatea brutală a acestui tânăr, care se afirmă fără ocoluri și care se dă pe sine însuși drept măsură, superb ca un zeu, disprețuitor al formelor vechi, fie ele sociale, fie literare. Acuzațiile — ajunse un fel de blazon al valorii! — de „trădător“ și „decadent“ sunt imediat aruncate asupra-i de cei care presimțeau în el primejdia unei lumi noi, a unui nou fel de a fi ce avea să-i amenințe pe ei. În versurile lui clasele posedante și servitorii lor sesizau vuietul surd deși încă îndepărtat al valului revoluționar.

Un revoluționar, da, acesta era Ady! În fel de a gândi și a simți ca și în vers. Poezia lui rupe cu trecutul, după cum gândirea lui svârle la gunoi vechile prejudecăți. Și asupra capului său curg invectivele: bolnav, decăzut, vândut... Da, poetul era bolnav. Era anormal ca într-o lume de oameni sănătoși gata la orice compromis cu stăpânirea, ingenuchiați înaintea formelor luate de-a-gata din arsenalul academic al manualelor brevetate, să vii să dai cu piciorul în trecutul putregăit și să creiezi o lume nouă! Asta nu i se poate ierta. Și clasele conducătoare nu i-au iertat-o lui Ady niciodată.

Acuma începe pentru poet o viață agitată. Între poezie și gazetărie, între călătorii prin Europa, între Budapesta și satul său natal, unde se retrage adesea, între lupte ideologice și o viață desordonată, cheltuindu-și energia și o robustă rezistență fizică — medicii sunt uimiți cât de ușor se reface dintr-o boală acest bărbat — el se consumă ca o flacără care dă și lumină și căldură. Poetul trăiește. Iubește viața și înțelege s-o trăiască din plin.

El nu uită niciodată că poetul este glasul altora, factorul comun al mulțimilor o expresie sintetică a durerilor și aspirațiilor celor de jos, al celor care muncesc și suferă. Ady nu este un petrecăreț vulgar. Subt agitația lui permanentă, în goana lui după voluptate se ascunde altceva: este dorința de a uita, de a evada dintr-o societate prost organizată, dintr-o lume nedreaptă, ale cărei vicii de structură le denunță și în poezia și în proza sa. Poetul luptă pentru o lume mai bună, pentru o dreptate socială, pe care o vede înfăptuită în viziunile sale, dar ieșit din lumea idealurilor dorite și întors în lumea veche unde trăiește efectiv, recade obosit și de multe ori desgustat. Viața lui agitată ascunde o suferință adâncă. Dar este

in ea și o predestinare, o inclinare firească, o aptitudine organică. Fire sanguină, turbulentă, clocotitoare, poetul vrea să cuprindă în brațele sale vieța toată, s'o rețină, s'o domine, s'o simtă în plenitudinea ei.

Din vârtejul acesta îl va scoate în 1915 căsătoria cu Boncza Berta (cu numele literar Csinszka), care îi aduce ca zestre castelul dela Ciucea unde poetul își va petrece ultimii săi ani, căci vlăguit, nu mai are mult de trăit. În 27 Ianuarie 1919 va muri într'un sanatoriu din Budapesta, în toiul revoluției socialiste, după ce câțva timp înainte o delegație de revoluționari au venit să-i prezinte omagiul lor, și să-i aducă salutul lumii noi pe care el o anunțase și pe care ei credeau că o vor putea înfăptui atunci. Dar poetul trebuia să mai doarmă încă mulți ani în cimitirul Kerepesi din Budapesta până să se ridice deasupra mormântului său zorile pe care le aștepta.

În scurta lui existență Ady a avut o activitate foarte bogată. Opera lui cuprinde șapte volume de proză (nuvele și schițe; un fragment de roman și foarte multe articole critice, ideologice și politice) și douăsprezece de poeme și anume, în afară de cele mai sus amintite : „Sânge și aur“ (Vér és arany), 1908, considerată drept cea mai importantă culegere de versuri a sa, „In căruța Sfântului Ilie“ (Az Illés szekerén), 1909, „M'aș bucura să fiu iubit“ (Szeretném ha szeretnének) 1910, „Din versurile tuturor tainelor“ (A minden titkok verseiből) 1911, „Vieța în fugă“ (A menekülő élet) 1912, „Dragostea pentru noi“ (A magunk szerelme) 1913, „Cine m'a văzut pe mine?“ (Ki látott engem?) 1914, „In fruntea morților“ (A halottak elén) 1918 și culegerea postumă „Ultimele corăbii“ (Az utolsó hajók) 1923.

Ady trăiește și activează tocmai în epoca dintre 1899 și 1919, când conflictele se precipită. Poetul simte mirosul cadavrului habsburgic intrat deja în putrefacție. El vede realitățile crude și intuește finalul tragic pe care-l prevestește. În această lume de suferință populară camuflată sub strălucirea exterioară a claselor de sus și sub corectitudinea formalistă impecabilă a administrației, poetul înregistrează pe banda sensibilității lui delicate cele mai ascunse și mai imperceptibile deplasări de straturi. El apare într'o epocă de contradicții și conflicte a căror expresie vie va deveni opera lui. Ady sintetizează la o

temperatură înaltă antagonismele unei lumi crepusculare și dă expresie lirică haosului și sbuciumului unei perioade de tranziție.

Temperamentul lui Ady este vulcanic, clocotitor. Poetul era un romantic înăscut, un explosiv, o fire arzătoare și neastâmpărată. De aceea nici nu putea fi gustat și înțeles de oficialitatea care avea la bază pe toți acei înalți funcționari care-și ascundeau micile desordini intime sub mătasea umbrelor. În Ady plesnea sinceritatea, pe când în lumea din jurul lui mocnea protocolul. În Ady izbucnește cu o furie elementară pasiunea sălbatică a unui suflet dogorind de viață, nezăgăzuită în principii și precepte convenționale. El arde neconținut, arde ca o pălălaie uriașă, se consumă trăind în scurta lui trecere pe pământ. Această svârcolire combustivă îl plimbă prin toate aspectele existenței. Poezia lui este complexă și completă. Ea se întinde asupra întregii lumi vizibile și invizibile. Este complexă și în extensiune dar și în intensitate și profunzime.

Există două tipuri de poeți. Unii cântă pe o singură coardă, stăruitor, monoton, dar obsedant și adânc. Alții au un instrument cu mai multe coarde și sar cu ușurință dela una la alta, ba chiar le înstrună uneori laolaltă, combinându-le în armonii variate. Ady este unul din aceștia din urmă. El este pluricord. Apartține familiei spirituale hugoliene. Cântecul său străbate mereu „toute la lyre”. Scriind și cantitativ mult, uneori chiar neglijent de mult și neatent la perfecțiunea formală din pricina grabei, poetul a trecut prin toate gamele sentimentelor și temelor lirice, știind să le varieze și să creeze noi teme poetice. Cele mai personale și mărunte sentimente ca și cele mai generoase înclinări altruiste, mișcările colective ca și cele individuale, natura vie ca și cea moartă (poezia interiorului sau a obiectelor), războiul, pacea, rugăciunea, speranța, mama pe care o cântă cu accente delicate asemenea lui Eminescu și lui Coșbuc, nimic nu rămâne neabordat de geniul poetului. Totul este trecut prin vâlvătaia lui interioară și capătă reflexele luminii ei puternice Pluricord, polimorf și proteic. Ady repetă pe alt meridian și în alt cadru, fenomenul liric hugolian.

Și acumă contradicțiile lui Ady. Ele sunt și de natură interioară și ar părea la prima privire caracteristice vieții însăși, dar și de natură exterioară. Ady este în conflict.

permanent cu el însuși, dar și cu lumea înconjurătoare, acea societate pe care o detestă. Vieața însăși o iubește și o detestă, pe rând. La fel iubește și detestă moartea, la gândul căreia, alternativ se îngrozește sau se bucură, dorind-o. Zeifică și îndrăgește cu cele mai alese cuvinte pe femeie, pentru ca mai târziu s'o respingă și s'o batjocorească. Sufletul său este sfâșiat de atitudini opuse. Vieața lui este o tragică alergare între contrarii și de acest conflict el însuși își dă seamă. Nota tragică este prezentă în toate creațiile sale dela cele mai frământate până la cele mai calme. Fiindcă acest tulburat și tulburător poet conține atâtea contradicții încât o cuprinde și pe aceasta : deși arzător și dramatic, el apare în unele aspecte senin, angelic, clasic de liniștit și de echilibrat. Poezia lui închide într'însa și vâjâitul jalnic și geamătul ropotit al pădurii în vijelie dar și tăcutul foșnet argintat al plopului fâlfâind din frunzele sărutate de zefiri. Vijelios și domol la un loc, Ady este el însuși în toate contrastele.

De unde această complexitate și aceste adânci anti-nomii ?

Vieața însăși este un amalgam de contradicții. Dar ea nu-i suficientă ca să le explice pe acelea din lăuntru lui Ady. Contradicțiile sale sunt prea acuzate spre a fi un simplu rezultat al trăirii. Este ceva mult mai tragic și mai adânc în ele : este conflictul dintre poet și societatea în mijlocul căreia trăia.

Ady are un psihic pur, primitiv, sălbatic, elementar. Poetul simpatizează cu strămoșii, le simte chemarea atavică, îi cântă. Este în el tot atât de mult păgânism sedimentat ca și creștinism. Dar poetul se lovește de o lume pe ducă, de o lume artificială, strâmbă, inertă, care îi contrazice viziunea lui lăuntrică. Poetul își iubește țara și poporul, dar simte că ele se îneacă într'o mocirlă stătută. Acest vizionar, cititor al Bibliei, are în el intuiții fierbinti de profet. Degustat de starea înapoiată a societății ungurești, de nedreptățile sociale, de aspectul cenușiu, inert, provincial al culturii maghiare, el se revoltă și strigă, prezicând pieirea neamului său, anunțând decadența. Tot ce este în el înăscut, sufletul său pătimaș, cere afirmarea vieții, iubirea ei, speranță, credință, luptă. Tot ce vede în jur îi provoacă sila, revolta, refuzul, renunțarea. Sfâșiat între ce simte și ce vede, între ceea ce ar vrea să fie și ceea ce există, Ady contrazice și se contrazice

în mod consecvent. Într'o lume unde zeul cel mai mare este banul, Ady i se închină pentru a cuceri puterea și viața. Dar sufletul lui cinstit se răsvrătește imediat după aceasta, inteligența lui vede ororile aduse de regimul capitalist și atunci se răsvrătește și reneagă zeul, îi sparge statuia și i-o calcă în picioare. Din ciocnirea între o puternică individualitate și o lume în decadentă reiese întreg conflictul și toate contradicțiile unei vieți și ale unei opere.

Egotist și egoist, ca orice mare personalitate, punându-se pe sine însuși în centrul lumii, ca un cristal sonor, așa cum a făcut-o și Victor Hugo, Ady se cântă pe el însuși, își lărgeste propriul eu, se umflă hipertrofic, pentru ca pe de altă parte să se identifice cu colectivitatea, să se confunde cu mulțimile, cu oamenii de jos, care suferă, cu țăranul și muncitorul, să dea expresie dorințelor de libertate și dreptate socială. Subiectiv și individualist, Ady este în același timp un mare poet social care și simte menirea de purtător de cuvânt al mulțimilor. Și aici suntem în inima însăși a contradicțiilor și poate în locul unde ele se conciliază.

Revoltat în contra unei societăți așezate pe baze de inegalitate politică, economică și socială, plină de contradicții și antagonisme naționale și sociale, ale cărei încheeturi se aud pârâind, Ady protestează energic și o atacă în vers și în proză. În sute de poezii și articole acest spirit generos și larg progresist se ridică împotriva Austriacilor și a dualismului, împotriva felului cum înțelegeau cei dela Viena să guverneze, împotriva magnaților feudali, a boerilor cu cap de porc, împotriva împilării poporului muncitor, împotriva capitalismului care prindea atunci rădăcini groase în Ungaria, împotriva profitorilor, a exploatării și a corupției, împotriva Germaniei din 1914 și a războiului ei, arătând că Ungaria nu va câștiga nimic din acel conflict chiar și în cazul unei victorii. El combate și critică vehement, prevestind prăbușirea finală. În același timp însă el își exprimă și nădejdea într'o lume mai bună, prevestește și un alt viitor, se îndreaptă cu toată ființa lui spre ziua de mâine. Ady este profet și vizionar. El prevestește catastrofa și când vine anul 1914 atacă din răspuțeri politica belicistă a cercurilor reacționare, atrăgând atenția că războiul va însemna desnodământul, adică prăbușirea. Dar cine stă

să asculte imprecategoriile unui poet?! În ochii deșteptilor lumii singurul adjectiv vrednic de a însoți pe creator, pe scriitor, pe poet, este acela de biet sau sărac. Și totuși conducătorii s'au adevărat a fi nebunii, iar „bietul poet“ acela care a văzut bine. Căci dacă a prezis dezastrul tot el a anunțat și înălțarea, lumea nouă. Cu ochii lui mari ca niște flori exotice, poetul a văzut înaintea tuturor zorile lumii noi, socialiste pe care le cântă în versurile lui. Ady nu este un negativist. El dă glas și criticei acerbe, dar și tendinței constructive, viitorului, pe care nu și-l poate reprezenta clar, dar îl prevestește în linii generale. Poet social complex, el străbate și în această direcție toată gama sentimentelor, dela ură și imprecăție, dela amenințare și violență, dela scrâșnetul dinților și pumnii strânsii, până la expansiunea nobilă a încrederii în triumful dreptății și în înnoirea lumii.

Se înțelege dar pentru ce întreaga lui activitate a fost atacată, negată, ostracizată. Se înțelege pentru ce acest mare poet și mare iubitor al poporului muncitor a fost mereu acuzat de trădare. El era trădător pentru că cerea dreptate pentru cei mulți și goi. Era trădător pentru că denunța păcatele, viciile maghiarimii conducătoare, pentru că ponegrea mocirla vieții ungurești a celui sfârșit de lume și pentru că nu vedea mântuirea decât în ridicarea țăranilor și muncitorilor. Da, Ady a fost trădător al putregaiului și al lăcomiei celor care stăpâneau și huzureau pe pielea celor ce muncesc.

Dacă pe plan spiritual Ady era un revoluționar, o minte înaintată, un radical, un aderent al proletariatului agricol și industrial a cărui ridicare o prevestea, într'un cuvânt socialist, pe plan formal el aduce o revoluție egală. Și aici fenomenul Ady poate fi asemuit tot cu fenomenul Hugo. Ady răstoarnă cu desăvârșire cancanele limbii maghiare. El renovează total limba poetică maghiară. Provoacă în fundul călimării aceeași furtună pe care a provocat-o și Victor Hugo cu aproape un secol înainte și ca și acesta îi pune bătrânului dicționar o bonetă roșie. El introduce termeni noi, și creiază alții, (fiindcă asemeni limbii germane, cea maghiară fiind aglutinantă, adică putându-se forma cuvinte noi prin simpla alăturare a doi sau mai mulți termeni, posibilitățile de lărgire a vocabularului sunt nelimitate) și în același timp modifică structura morfologică și sintactică a limbii maghiare. Pe

drept cuvânt s'a putut spune că până la Ady s'a vorbit o limbă maghiară și dela el a început să se vorbească alta.

Influențat de sigur de poezia simbolistă franceză Ady pune în versurile sale accentul pe două elemente: simbolul plastic și sugestia muzicală. El inventează simboluri și personificări noi, egal de surprinzătoare și de concrete, pe deoparte. Pe de altă parte cultivă muzicalitatea în vers, atât cea exterioară, tehnică, cât și cea internă. În cele mai multe cazuri el nu respectă versificația tradițională, renunțând uneori la ritm, alteori la rimă și uneori la ambele. Poezia lui se reazimă cele mai adesea pe elementul sugestiei deși găsim uneori și discursivitate și logică coerentă în poeziile lui. Dacă mai adăugăm și calitățile lui de colorist, am scos în evidență principalele lui procedee formale.

Apărut într'o lume în declin, dar vestitor al unei alteia, noui, Ady Endre este un ciudat amestec de optimism și desnădejde, de dor de viață, de individualism egoist și de spirit altruist, exponent al idealurilor colective. El atacă feudalismul și capitalismul în numele progresului și al dreptății sociale. Atacă Ungaria veche, lăncezindă și palidă în numele civilizației adevărate și al ideilor generoase pe care le vrea realizate în patria lui. Temperament de luptător și revoluționar, el sfărâmă și în domeniul ideologic și în cel poetic calapoadele și dogmele constituite, isbește în gândirea conformistă și confortabilă, introducând o estetică lirică nouă și o credință într'o lume mai bună.

Ady a făcut școală. În jurul lui s'au strâns poeți, gânditori care, inspirați din opera și atitudinea sa, au dus mai departe marea revoluție literară pe care a inițiat-o. Chiar din viață a găsit imitatori și urmași, comentatori și admiratori și a stimulat noul avânt pe care l-a luat literatura maghiară. Cu el a început o eră nouă în literatura maghiară, pe de o parte o eră de contact permanent cu literaturile universale, de sincronizare ca să spunem așa, cu ritmul universal creator, iar pe de altă de înnoire îndrăzneată a mijloacelor în expresie.

Dar Ady este atât de cuprinzător încât când l-ai strâns în chingile unei prezentări atât de sumare îți dai seama cât de mult îți scapă din el, cât de puțin ai putut desvălui din tumultul muzical al poeziei sale. A încerca să contu-

rezi fizionomia unui geniu este tot una cu a încerca să înconjuri cu brațele un munte sau să aduni un torent într'un pahar. Așa am pățit și noi acum cu Ady, văzând cât de puțin a isbutit să ne rămână pe vârful peniței din marea uriașe în care ne-am muiat-o.

În gândirea revoluționară a poetului asupra căreia a lăsat urme adânci și marea mișcare revoluționară din Rusia, a ocupat însă un loc de cinste și cu această trăsătură vrem să încheiem, prietenia dintre națiunile conlocuitoare ale imperiului austro-ungăr și cu deosebire a celor din Transilvania. Ady a înțeles suferința comună ce leagă între ele popoarele în păturile lor de jos și i-a dat glas în poezia sa. În presă el va fi dușmanul neîmpăcat al lui Tisza István autorul legilor de desnaționalizare, ațâțătorul șovinismului orb, care atacat de poet, îl va ataca la rândul-i, contestându-i meritele. Pe urma marelui grof n'a rămas însă nimic. Toată strădania lui de învrăjpire s'a risipit ca fumul. După Ady Endre a rămas însă impunătorul monument al operii sale. Pe piatra lui funerară se întâlnesc și se înfrățesc popoarele fostei monarhii habsburgice, popoare azi libere și pe cale de a făuri lumea nouă în care el a crezut. Deasupra mormântului din cimitirul Kerepesi din Budapesta, se îmbrățișează sufletul român cu cel maghiar, desrobite de visul urit al vrăjmășiei.

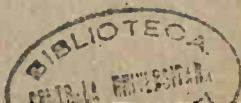
La interesul și prietenia arătate de Ady Românilor, aceștia au răspuns cu aceeași dragoste. Poezia lui a cunoscut și mai cunoaște mulți traducători, iar figura lui ne atrage cu tot ceea ce este în ea pasiune, elan generos, clocot arzător și sămânță rodnică de viitor. Întru memoria lui se împărtășesc azi eforturile comune de înțelegere ale celor două popoare și culegerea aceasta de tălmăciri din lirica lui, care vrea să dea o imagine cât mai completă cu putință a operii sale, cu prilejul celor 70 de ani dela data nașterii, vrea să fie totodată o mărturie a colaborării dintre națiuni peste deosebirile care nu le pot despărți ci trebuie să le apropie. Fie ca ea să-și ajungă scopul: acela de a îndrepta interesul și dragostea Românilor asupra unei Ungarii noui al cărei mare reprezentant a fost premergătorul Ady Endre.

Octav Șuluțiu

STEALIA STELELOR

74978
Nu cade niciodată steaua roșie :
Planete, lună, Venus au pierit
Și ea — de foc—lucește'n răsărit.

Nu-i roșie nîcîcînd steaua ce cade :
E palid chipul ei, e roz sau verde.
Tînjînd, pe cerul lumilor se pierde.

Alunecă, stea pieritoare, cazi,
Cazi în cascade, cu oftaturi raii :
Și dintr'o stea se poate face zi.

Stea roșie, tu scapără domnind.
De când privește omu'n sus și plânge,
Nădejdea lui a fost steaua de sânge.

ȘOAPTELE TOAMNEI

Ați auzit?

Toamna, când ceața despletită pribegeste,
În noapte cineva bocește.

Răsună ceva, tainic.

E cineva ce-a strâns în el oftaturile toate,
E cineva ce'n scânduri vechi și măcinate bate.

Un om ce-a fost.

Cât a trăit, nu a lucit pe cer o stea

Și-acum să vadă un pic de cer și el,

sărmanu-ar vrea.

IN VIA ANILOR PIERDUȚI

Azi, singur țin ospăț la căpătâiul
Anilor care-au pierit ca fumul
Și, gazdă, cântecu-l încep, întâiul.

Muiat în bura ploii care bate,
Eu însumi fruntea grea mi-o incunun
Cu frunze vinete și 'nsângerate.

Cat la butucii scărmănați din vie.
Cădelnițez podgoria cu ulciorul
Și urc mai sus, încet, cu semeție.

În vârf poate că tot mă voi opri,
Am să trântesc ulciorul la pământ
Și noapte bună am să vă strig la toți!

FURTUNĂ DE PRIMĂVARĂ

Furtună de primăvară
Ca un răs de fecioare
Mi-aruncă'n ochi petale...
Li-e ușor pomilor în floare,
O pot face crengile'n Maiu.

Pomii rămân veșnic pe-aici.
Dar asta li-e singura țară
Și la anul vor înflori iară...
Dar eu cu primăvara ce-a apus,
Cu rădăcini cu tot m'am dus...

In furtună de primăvară
M'am oprit ca un semn de'ntrebare:
Incotro mă va arunca
Acest vânt, această risipă de flori,
Această măreață și tristă scuturare ?

MUZICA TOAMNEI

Liniștea și sgomotul sunt acum laolaltă,
Toamna numai în noi s'a schimbat.
Nobila-i și străvechea muzică o află oricum
Inima, aleasă unealtă.

Colorile, farmecul, în ochi, în urechi
Li sunt tot melodiile de demult,
Povestesc minunate lucruri care te adorm
Dar îți deșteaptă și răni vechi.

Rămâie fericiți cărora li s'a dat să trăiască,
Uitând totul cu'n zâmbet liniștit :
Scump copil continuator de viață
Și fiecare lacrimă un mort ce s'a trezit.

DORINȚA OMULUI PE CARE IL BIRUIE IARNA

Zilele mele, bieți bolnavi împăcați
Pe care îi biruie cutropitoarea iarnă,
In juru-le totuși au prins să fiarbă
Svonuri de primăvară
Și de sub omătul topit incolțește iarba

Și mă gândesc: focul e foc
Și eu sunt ruina
La începutul acesta de iarnă
Mă leg zadarnic de iluzia primăverii,
Nu știu dacă-i mai ajung lumina!?

Ci visuri proaspăt — mustitoare
Mușcă din purpura iernii,
Aleargă'n urmă-mi ca niște mânji
Miresme suave de viorele...
Dar dacă voi ajunge odată cu ele..!?

DESPĂRTIRE

Șteargă-li-se din ochi tuturor,
Câți au văzut soarele,
Fața-mi stâlcită nu lese nimănui
Amintiri turburătoare.

Dirijorul Destinului fie-mi Nimicul
Care închide ochii, urechile, vrerile,
Dăruiască-mi-se să plec fără scâncet,
Fără dorinți să-mi târâi poverile.

Nimicul soarbă-mi strigătul,
Cum soarbe visurile.
Glasu-mi slab și imbibat de câine
De ce și-ar striga abisurile.

Dezertor în amintirea tuturor
Risipească-mi-se urma și lira,
Din ochi, din urechi, dispară-mi
Pentru totdeauna amintirea.

Nu-mi trădez nicio adiere
A inimii taină de granit:
A plecat de pe-aici dintre noi,
Unul care nici n'a trăit.

Uita-m'aș pe mine însumi
Într'o mare și împăcată fericire,
Din mine și din lume
Să mă desprind și să cad în nesfârșire.

Și atunci voiu fi al nimănui
Dar nici orfan și părăsit fără seamă,
Am să-mi privesc cu ochi reci și frumoși
Eterna mireasă care mă chiamă.

N'am fost al alteia, nici al meu,
Logodnica mea: Nimicule Rece.
N'am de gând să las suveniruri
Și aduceri aminte, nici prin minte nu-mi trece

Intrebare uitată, fără răspuns
Mă'nchid în marea liniștii haină,
Dacă n'am fost, de ce-aș râvni să fiu
Și dac'am fost, să rămân o taină...

SECRĂTORUL CLIPELOR

Vechiul „de ce?” acum mă lasă,
Nu mai întreb : răspunsul e dat.
Rostul vieții? Rostu 'ncordării?
Nu îmi mai pasă!

Blestemul soartei oarbe-așa vrea.
Îmi aplec capul prea umilit.
Clipa gonește? Rostul și-l știe
Singură ae.

Am câte-odată obrazul crispat.

Prea multe sufăr, prea multe chinuri.

(Totuși, ei! totuși, secer ceva:

Clipele cad.)

VUIESC GALERIILE

Cu piscu 'nzăpezit privește 'n soare
Al cântecelor munte: al meu suflet,
Străpuns de blestемate galerii.

Visări, femei, instincte prăbușite,
Probleme, chinuri i-au scobit adâncul:
L-au împânzit stafii și galerii.

Sus, sus pe pisc, e liniște virgină
Și gânduri — spiriduși s'au prins în dans,
Iar jos, în goluri, fâlfâie stafii.

Pe pisc de suflet joacă speriați
În dansuri sfinte sprinteni spiriduși,
Iar din adâncuri vuietul răspunde.

Dar într'o clipă muntele se sfarmă:
Vioii spiriduși cu pisc cu tot
Se prăvălesc adânc în neființă.

CINE M'A VĂZUT ?

Au mai trăit și alții cu uri ca ale mele?

Voiu fi uitat sau ura mi-a fost numai părere?

Mi-e inima bătaie de clopote sfințite?

Sau sunt plămăditor de furii otrăvite?

În ce chip m'arăt oare celor ce mă privesc?

Au nu înșel pe-acea ce tocmai mă iubesc?

Iubesc oare pe-acela, căruia-i spun din gură?
Gândirea mea trufașe pe drept stârnește ură?

Nu-mi este doar capriciu a furiei roșeață?
Și sunt fierbinți aceia ce lângă mine 'ngheață?

De para mea nebună mai sunt inimi să arză?
Iubesc oare aceia ce dragoste oftează?

Și gura când sărută, de ce înjură crunt?
Și pumnii strânși nu cumva doar palmele ascund?

Se satură viața de-acuma cu fărâme?
Și mie soarta vîstă a milei îmi rămâne?

Se poate ca pe mine cei reci să mă 'nțeleagă?
Cei ce nu sînt nimica pe-alătura să-mi treacă?

Cine-a privit în miezul durerilor din mine?
Și inima mea veșnic rănită, oare cine?

Cine-mi pătrunde gândul trufaș ce se înalță?
Oh, prieteni orbi de inimi: amici cu ochi de ghiață?

IN CARUL LUI SÂNT ILIE

Ca pe Ilie-i răpește azi Domnul
Pe cei ce prea mult îi iubește și-i bate:
Le dăruie inimi aprinse, grăbite,
Acestea sunt care de foc minunate.

Profetica ceată s'avântă spre ceruri
Și-acolo în veșnica iarnă s'oprește,
Pe Himalaia de piscuri de gheață
Se 'nvolbură carul de foc și gonește.

li mână furtuna năpraznică-a sorții
Prea triști între Cer și Pământ, în pustie,
li poartă spre Iadul frumseților moarte
În goană căruța lui Sfântul Ilie.

Li-e inima pară și creierul ghiată.
Pământul le râde de jos, de departe
Și soarele prea milostiv le așterne
În cale nisipuri de reci diamante.

APROAPE DE CIMITIR

Odaia-mi are-o singură fereastră
Și brazde am o mie pe obraji,
Iar pân' la cimitir, o sută și câțiva pași.

Un cimitir micuț din jos de sat.
Privirea-i blândă, totuși îndrăsneată:
În nopți cu lună mă privește 'n față.

Stăm ochi 'n ochi la pândă până 'n zori.
Adesea îmi îngheață sufletul în mine:
Vai, cimitirul mai aproape vine.

Mă 'mping spre el nebănuite aripi.
Nici nu mai știu, dacă mai sunt acuma,
Dacă trăiesc ? Și strălucește luna.

Tot satul doarme, eu mai stau de veghe.
Privesc spre cimitir, privesc mai bine:
E sub fereastră-aicea, lângă mine.

În spaima picoteli, înlăcrimat
Mă 'ntreb de mii de ori, mă 'ntreb mereu,
De vine el sau mă apropii eu ?

SILIT SĂ FIU HERCULE

Atâția netrebnici căderea-mi pândesc:
Aș fi bucuros de o moarte de laș,
Silit să fiu Hercule — totuși trăiesc.

Pigmeii au capete strâmte, opace;
Martor mi-e Domnul că singur m' aș frânge,
Când ei s'ar gândi să mă lase în pace.

Dar limba le 'nțeapă de par' că-s viespar,
Tot ei mă 'ntărătă, spre paguba lor,
Cu foc nou spre crezuri și cântece iar.

Sunt gata eu însuși să mă urăsc,
Dar, Doamne, la fel mă urăsc și pigmeii:
Așa nu se poate, nu-i chip să m' opresc.

Aș vrea să pot plânge, să plec fără urmă,
Străpuns de durere, să sufăr, să cad,
Dar poate să râdă nevolnica turmă.

Silit să fiu Hercul sărman, e mai bine
Să birui în luptă cu furie tristă,
Și întârzie somnul și moartea nu-mi vine.

Voi turmă de gnomi, nevolnică ceată,
E vremea să-mi dați închinare și pace,
Căci altfel, să știți: nu mor niciodată!

PE PUSTA CELOR MORȚI DE MULT

Pe pusta 'nsorită, sub cer vioriu,
Cumplit dogorește pojar de nisip.
Cuptor uriaș de jăratîc încins
E pusta. Și eu istovit
Gonesc, istovit, istovit.

Cu fața umflată, un soare 'nroșit
Își varsă pe mine mânia fierbinte.
Tălpile 'ncinse svâcnesc până'n creier.
Aș sta. „Gonește, 'nainte,
Gonește, 'nainte, 'nainte.“

E pusta acelor ce-s morți mai de mult
Și reci pregătite coșciugele sunt.
E vai de acela ce știe, e vai,
Că-i mort. Că-i mort de mult,
Mort de mult, de mult.

DOMNIȚA ALBĂ A CETĂȚII

Sufletu-mi este cetate vrăjită,
Trufașă, uitată 'n ruină.
(Uite, atâta de mari imi sunt ochii
Dar ochii mei nu au lumină!)

Țiue sălile goale-a pustiu,
Privesc din pereți mohoriți
Oarbe și mari cele două ferestre
(Așa-i că sunt ochi obosiți?)

Mișună veșnic aicea strigoi
Și-i pâclă și miros de criptă,
Umbrele fâlfâie în întuneric
Și-i geamăt de oaste-osândită.

(Rare-ori, noaptea, în ceasul de taină,
Lumina 'n ochi triști se aprinde.)
Trece Domnița cea albă 'n cetate
Și-apare 'n ferestre și râde.

MAREA INCĂRUNȚITĂ

A încărunțit marea, — acesta mi-a fost visul
S'o văd încărunțind amara mare
Și văitându-se, tânguindu-se,
Pe unde s'a lovit de brațu-mi tare.

Să-și smulgă părul argintat,
Să-i stoarcă chipul milă foarte,
Această hârcă cumplită
Grozavă insuflătoare de fiori de moarte.

Și de-ar veni pe-aici bătrânii
Întrebând, ce s'a întâmplat cu marea,
Spuneți-le că și-a despicat
Un monstru al lui Dumnezeu prin ea cărarea.

Și totuși, voi pete și ruine pe pânza zugrăvilor,
Priviți marea,
A încărunțit puțin,
Dar vai, întru nimic nu și-a schimbat înfățișarea.

Cineva s'a aruncat în ea ca o săgeată
Și admirați
Marea, această pânză capodoperă
Și în ea câteva familii de pești aristocrați.

O, Biblia mea, rămâi o taină
Și celor ce privesc spre marea amară,
Spune-le c'odată are să vină,
Odată totuși ceva are s'apară.

Odată-și va deschide, poate, Domnul cerul
Și pe-o alvie de fulger—zeu
Își va tăia drum prin valuri
Monstrul favorit și încercat al lui Dumnezeu.

CAII MORȚII

Pe drum cu lună când păstorii
Cerești alungă nouri-turme
Nepotcoviți ne bat pe urme
Ne bat pe urme să ne-ajungă
Caii morții.

Cu pași de păslă, caii groazei—
În spate călăreți de fum,
Năluci și mute și 'ntristate
Până și luna se ascunde
Din calea lor, pe albul drum.

De unde vin ? Nu știe nimeni,
Și lumea zace ca de boală :
Mi se opresc și frâu desleagă
Un cal întotdeauna-i slobod,
O șea întotdeauna-i goală.

Și lângă cine se oprește,
Ingălbenind se urcă'n șea,
Cu el pe drumul alb pornește,
Alți călători luând într'una
In nopțile cu lună, Moartea.

DRUM CU CĂRUȚA IN MIEZUL NOPTII

Ce ciuntită-i astăzi Luna,
Noaptea cât e de pustie
Și tristețea mă sfâșie
Ce ciuntită-i astăzi Luna!

Orice 'ntreg acum se sfarmă,
Flăcări ard pe jumătate,
Zac iubiri greu sfâșiate,
Orice'ntreg acum se sfarmă.

Trec în goană cu căruța,
Vaiete m'ajung din urmă,
Sgomotu'n tăcere scurmă.
Trec în goană cu căruța.

PIANUL NEGRU

Lunatic zeu: nechează, geme, plânge!

Să plece cine n'are vin, alean!

Acesta-i negrul pian.

Pianistul orb într'una mi-l sfâșie;

Aceasta-i a vieții melodie -

Acesta-i negrul pian.

Svâcnitul tâmpiei, lacrima din ochi,
Al poftelor ospăț titan -
Acesta-i negrul pian !

Și-al inimii zănatic sânge,
Tresare, se revarsă când el plânge -
Acesta-i negrul pian.

DIVINA COMEDIE

Zidiși demult, stăpâne, astă scenă.
Căci mii de ani s'au scurs pentru piaiță.
Dar n'a fost încă re'noită piesa
Cu unic scop, pre nume zis : Vieață.

Ce piesă proastă... Doamne, o, mă iartă !
Decoruri vechi - stângace și regia ;
Morala ; tot cei umili gem mereu,
Doar ticăloșii gustă fericirea.

Dar noi jucăm, Stăpâne, nu trișăm.
Ne chinuim și plângem, precum ceri,
Chiar huiduieli dacă ne copleșesc,—
Deși, am vrea un rol fără dureri.

Dar, prea-i hidoasă farsa,...o, ajunge!
E rândul inimii, de-acum, să'nvie.
Prea-mi căsăpește tot, și nu - i de Time,
Această ticăloasă comedie!

PE ȚĂRMUL MĂRII ALBASTRE

Unde alții cântă și iubesc,
Eu bolnav de moarte am venit,
Să'ngrop vise și iluzii—să tânjesc,
Pe țărmul liniștii, neliniștit.

Mereu zâmbesc spre largul mâine.
De unde sunt, aș vrea să plec.
Cât m'am dorit și iar m'aș duce.—
O umbră ce'n durere rătăcesc !

CÂNTECUL INMORMĂNTĂRII VESELE

Toate câte trec se unișesc,
Nici tristețea nu-i frumoasă după ce-a trecut
Și eu de mult trecutul nu îl mai iubesc.

Inima în sus mi-am ridicat
Și bocitoarelor le-am dat de știre:
Fericit cine cu veselie e'ngropat.

Bucuria e zdrobită spre declin,
Zi de zi ia alte 'nfățișări
Și bucuriile într'una vin.

Orice vedem e frumusețe, feciorie,
Aruncă amintirea, virginitate stearpă,
Prezentul prinde-l slobod și cu bărbăție.

Umblă tinerește chiar de umăru-i bătrân,
Când te obsedează amintirea,
Și umbre fără rost îți sunt stăpân.

Cine nu-i azi n'a fost niciodată,
Robului îi e povară amintirea,
Omul liber uită și alte drumuri cată

Vieața e minut ce 'ntr'una pierе.
De fiecare clipă te desparte c'un sărut,
Chiar a suferi 'n prezent e o plăcere.

Orîșicât ar fi prezentul de nătâng,
Eu trecutului nu voiu fi rob, —
Ochii mi-i închid, la piept îl strâng.

CEI SĂRUTAȚI DE MINE

Cei sărutați de mine veștejesc,
Nici pe mama s'o sărut
Nu îndrăznesc.

Vai celor ce țeș cu mine visuri,
Prietenii credincioși, iubite, cad
În abisuri.

Celora ce mă iubesc, vai lor;
Inima-mi de mult nu mai e decât
Un decor.

Cei sărutați de mine veștejesc,
Nici pe mama s'o sărut
Nu îndrăznesc.

SĂ PLÂNGI, SĂ PLÂNGI . . .

S'aștepți, când miezul nopții bate,
Un mort trecând printr'o cetate.

Să nu întrebi pe cine 'ngroapă,
Să-l însoțești până la groapă.

În cort de-argint, la o răscruce,
Sub un lînțol s'agiți o cruce.

Cernit, sub raze argintii,
Să te înnece'n fum făclii.

Să lupți cu stafii prin tenebre,
Să'ngâni la psalmodii funebre.

S'ascuți, pierit, cum orga urlă,
Cum sună clopotele'n turlă.

Să treci printre mormintele deschise,
Cu preoți gravi cu guri închise.

Să stai fricos, pândind, de veghe
La mort străin în casă veche

Să rebegești în nopți cu lună
Să gemi prin fum de matrăgună.

Să-ți negi trecutul la 'ntâmplare,
Să 'ngenunchezi de remușcare.

Să te căești de tot. Și frânt,
Să cazi spovednic pe-un mormânt.

Să-ți scrii povestea 'n rânduri lungi
Și-apoi să plângi, să plângi, să plângi...

TREBUIE SĂ FIU

Spre mine se îndreaptă priviri cercetătoare :

„Un mare cineva e ori poate-un nimeni mare“.

Dar nimeni nu se 'ntreabă și nimeni nu răspunde :

În ură să mă dărui ori în iubire oare ?

Că pe-un copil în sdrențe mă necăjește lumea.

Când se răstesc la mine, când mă adorm incet.

De ce mi-am smuls ființa din noaptea fără margini?

Să fiu ceva ? Fantomă ori tunet de profet ?

Destinul unui câine pribeag să-mi fie soarta?
Și peste vreo cinci sute de ani, iar va să fiu?
Stupidă soartă, plânset; stupidă svârcolire:
Eu trebuie să fiu, eu trebuie să fiu...

DIN ERIU PÂNĂ 'N OCEAN

Un șanț plin de mocirlă și somnoros e Eriul,
Cu trestie pe apă, cu păpuriș pe maluri,
Dar Crasna, Someș, Tisa și Dunărea bătrână
Până'n Ocean, cu ele, îi poartă spuma'n valuri.

Și dacă peste mine se darmă înălțimea,
Și sute de blesteme mă'nlanțuesc în sânge.
Și mii de cârțiți urcă dur dig de mușuroaie,
Până'n Ocean, odată, eu totuși voi ajunge.

O vreau : aceasta-i trista și oarba indrăsneală.
O vreau : Minunea lumii în asta se ascunde :
Un cineva din Eriu să plece'ncet în zare
Și 'n marele și sfântul Ocean să se cufunde..

IMNUL LUI «NU ESTE»

Nu-i luminoasă Aurora,
Și Noaptea se coboară albă,
Și Dumnezeu nu-i bunătate,
Iar Diavolul nu-i fără milă,

Intinsă ghețarie-i Vara,
Cuptor de arșiță e Iarna
O floare roșie-i Durerea
Și Gloria e besnă tristă.

Zăpada-i neagră ca un bivol,
Funinginea de smoală-i albă,
Numai un vis urit e „Este“
Și „Dac'ar fi“ e adevărul.

Petrecere străveche-i Moartea
Și vieța e o gară mică,
Păcatu-i mai alb ca Virtutea,
Virtutea cea mai albă-i Vina.

Amar usturător e mierea
Și sarea are gustul dulce,
E o minciună mare „Astăzi“
Și adevărul este „Mâine“.

Nu e nimic, care să fie,
Realitatea e „Nu este“,
Dușman ne este Dumnezeu
Și Diavolul ne este rudă.

LEGIUNILE ELIBERATE

De-acuma mi-am eliberat ostașii,
Se duc cu armele strânse.
Mai treacă și la alții 'n soldă
Acei ce-au fost la mine 'n slujbă:
Mii legiuni de vise.

Voi, versuri, legiuni de vise,
Luptați de-acum sub mâini străine.
Sdrobitul comandant al vostru
Pornește trist, ca să străbată
Trecutul în ruine.

Ură, viteaza mea armată,
Tot una-i cine'n frunte vine!
Luptați cu cel ce vrea să lupte,
Lăsați pe cel ieșit din luptă
Sus, sus pe înălțime.

VEȘNIC ÎNTĂRZIATI

Noi totdeauna 'ntârziem.
Venim, de sigur, de departe,
Ni-s pașii oboșiți de moarte.
Noi totdeauna 'ntârziem.

Nici nu putem muri în pace.
Când Moartea o simțim aproape,
In suflet flăcări ne cutroape,
Nici nu putem muri în pace.

Noi totdeauna 'ntârzim.
Târziu ni-e visul și odihna,
Imbrățișari, izbânda, tihna.
Noi totdeauna 'ntârzim.

UN FARMEC URÎT

Aş putea fi prințul vederilor noi, mari,
Al virginelor infiorări, al pompoaselor cuvinte,
Dar în sufletul meu, În frumosu-mi suflet păgân,
Stăruie, stăpâneşte, pustieşte un farmec urît.

Vai, de câte ori îmi răstignesc toată ființa
Și cuvintele mele se'ntind ca mirul!
Vai, cum aleargă după condeiu meu
Ceea ce-i adevărat, nepriceput de frumos!

Cuvântul meu pentru mine e opium,
Pot să sun din el taine păgâne.
Dar beția nouă, gândirea nouă,
Pentru mine nu-s noi: cimitirul celor vechi.

Plin mi-e sufletul de taine gîngășe, melodioase,
Și tot îi lipsește curajul apollinian,
Tot nu'ndrăsnesc. Și cânt așa, mereu,
Ca un predicator din vechime, cu glas nestins.

O rudenie sboară neconținut în jurul meu:
Cu aripi de fum din pipa veacurilor trecute:
Un strămoș. Se uită la tocul meu, pufnește
Și mă lovește peste mână cu ciubucul fumegând.

GOANA ÎNAINTEA GÂNDULUI

Diavolul negru
(Di, murgule, di)
Ne fugăre Gândul:
Diavolul negru,

Pe calul sălbatic
(Di, murgule, di)
Așa am venit eu:
Pe calul sălbatic.

Nu-mi tihnește visul
(Di, murgule, di)
Pe-al Dunării țarm
Nu-mi tihnește visul.

Păgâni mi-s strămoșii
(Di, murgule, di)
Mă fugăre gândul
Păgâni mi-s strămoșii.

Apusul cel palid
(Di, murgule, di)
Să nu mă orbească
Apusul cel palid.

Luciri vii mă chiamă
(Di, murgule, di)
Turanul mi-e ținta:
Luciri vii mă cheamă.

Din șesu-asiatic
(Di, murgule, di)
Porunca ne vine
Din șesu-asiatic

Acolo ni-i faima
(Di, murgule, di)
Aici suntem lași,
Acolo ni-i faima.

Pe-acolo n'au fost
(Di, murgule, di)
Altare de Aur,
Pe-acolo n'au fost.

Diavolul negru
(Di, murgule, di)
Ne-adulmecă urma,
Diavolul negru.

NUFERII ALBI

Din sufletu-mi bătrân, păcătos, adânc
Isbucnește uneori o căldură miraculoasă,
Ca lacrimile plânse noaptea de mirese triste.
Și iată, pe oglinda lui urită,
Se desfac fără veste nuferii albi.

Păsări din povești, cu aripi de aur,
Lovesc apa plină de spume
Și eu simt că sufletul meu înflorește,
Că sunt un copil mare, binecuvântat,
Și mă însuflețesc, doresc, uit, cred.

Sufletu-mi nămolos parc'ar fi de cristal :
Țara fermecătoarelor povești naive pentru copii,
C 'un palat proptit într'un picior de barză.
Și 'n el totul e albeață de zăpadă,
Farmec de zână, dulce superstiție.

Gânduri albe, flori albe,
Se'ntind pe fața lui. Spuma norțioasă.
Parc'ar fi argint topit,
Iar eu, gâfâind, infierbântat,
Sunt vieață curată, sfântă, voioasă.

Nuferii albi, strălucind feeric,
În fața lunii de vară se'nclină.
În vremea asta e amurg și se scaldă
În sufletul meu clipele, frumusețile,
Planurile, femeile cu trupuri de lumină.

Mă'nfioară un vânt de pe drum
Și iarăși văd totul și știu totul.
Scârțâie adâncul nămolului înghețat.
Au fost și iarăși nu mai sunt
Florile mele, nuferii albi...

CEL CE-MI VA LUA LOCUL

Va fi cu putință
Sa vină arșița de vară
Și nopți cu sclipiri de argint
Și eu să nu văd, să nu simt?

Sa gălgâie vinul
In toamna 'mbrăcată în aur
Și eu să nu beau la cramă,
Să nu calc pe frunze de-aramă?

Cămin de femeie
Calduț să aștepte în iarnă
Cu trup pe divan parfumat,
Și nu eu să fiu cel chemat?

Să vie din nou primăvara
Cu flori, strălucire, beție,
Herolzii în sbor să pornească,
Pe mine să nu mă găsească?

Va fi, va fi cu putință?
Dar toate au fost ale mele.
Nebun le-am cântat, le-am dorit
Și'n totul am fost contopit.

O, nimeni, nimeni vreodată
N'a plâns, n'a iubit, n'a cântat
Cu-atâtea dorințe păgâne
Al nopților cântec de zâne.

Să cadă blestemul
Pe cel ce-mi va lua de-acum locul.
Să-i picure-otravă 'n gingie
Și'n ochi stropi de noapte pustie.

Să-i crăpe urechea,
De cremene inima-i fie :
Dorindu-și iubita păgân
Să n'o poată strânge la sân,..

FEMEI PE TĂRM

Stăteau o mie femei
Pe țărm, cu flori și cu batiste,
Jucând în aer semne albe,
Iar eu strigam de bucurie.

Veni amurgul și în ceață
Stăteau o mie de femei;
Și tot zăream batiste albe
Și flori în aer aruncate.

Veni și noaptea 'ntunecată,
Mai neagră ca trecutul nostru.
Stăteau femeile în beznă,
Iar eu plângeam pe bord departe.

Că nu mai năzăream niciuna,
Nicio batistă, nicio floare.
Și-un glas suna ca în poveste:
„Stăteau o mie de femei“...

CÂNTEC DESPRE NEFERICIRE

Tot ce-am crezut,
A pierit, a pierit, a pierit.
Și-i norocos
Și fericit cel ce'n tăcere
E nefericit.

Caci totul a pierit,
Din tot ce-am crezut, tot ce-am crezut,
Din înălțime steaguri au căzut
Și toate, toate au pierit
Și fericit e cel nefericit.

Fericit e cel nefericit,
Caci totul a pierit,
A pierit, a pierit, a pierit...

TREI LACRIMI TOMNATICE

Amiezi de toamnă, amiezi de toamnă,
O, cât de greu e
Să 'mparți fecișoarelor surâsuri !

În nopți de toamnă, în nopți de toamnă,
O, cât de greu e
Să-ți urci privirea printre stele !

În nopți de toamnă, 'n amiezi de toamnă,
O, ce ușor e
Să cazi răpus de lacrimi grele !

MAMA ȘI EU

Păru-i negru scapară scânteii,
Ochii-i verzi ca nuca-ardeau în flăcări,
Șoldul ei în mers se legăna,
Mândra-i față de creolă te orbea.

Ochii, dorul, inima, sărutul,
Gura-i fragă — totdeauna 'n lacrimi.
Așa fuse cea mai splendidă femeie,
Tânăra mea mamă.

De aceea fu atâta de frumoasă,
Ca pe mine să mă creadă,
Ca pe mine să mă zămislească
Și-apoi vie iadul.

În bizaru-i conciu zăcea blestemul.
Ea a răsărit pe lume numai
Ca să dărue cel mai bizar,
Cel mai trist băiat.

Ea să nască mugurul blestemului
Pe-acest unguresc și trist pământ,
Pe neputinciosul cu nou glas,
Rândunea din ou de ciocârlie.

Astăzi ochii-i nu mai au sclipire,
Păru-i nu mai are luciu negru.
E firavă, gârbovă femeie,
Buna, dulcea mamă.

Eu am imbrâncit-o 'n bătrânețe:
Nimeni mai departe de ea nu e,
Ca feciorul ei pribeag și trist
Cu a lui ciudată vieată...

AȘ DORI SĂ FIU IUBIT

Nu sunt ruda, nici strămoșul,
nici ortacul, nici nepotul
eu nu sunt al nimănui
eu nu sunt al nimănui.

Sunt un om, ca lumea, mare,
taină sunt și depărtare,
sunt lumină și mister,
sunt lumină și mister.

Vreau să mă arăt odată,
lumea 'ntreagă să mă vadă,
nu pot să rămân așa,
nu pot să rămân așa.

Cântecul m'a chinuit,
eu aş vrea să fiu iubit
și să aparțin cuiva,
și să aparțin cuiva.

CÂNTECUL STRĂZII

Cântecul saloanelor e basm molatic,
Cântecul străzii e nou și sălbatic.

Cântecul vechiu e un mit glorios,
Cântecul tânăr e trist, sângeros.

Saloanele lacrimi pe farduri își pun,
Pe stradă e sincer chiar râsul nebun.

Aceea ce-i sfânt și slăvit în saloane,
Pe stradă e sdreanță cu negre zorzoane.

Surâsuri viclene, ascunse suspine,
Pe stradă se 'mplântă ori sburdă senine.

Cântecu 'n salon e dorință bolnavă,
Pe stradă și-aruncă inima 'n slavă.

Acolo-și bocesc ai trecutului zei,
Aici zace noaptea demult peste ei.

Acolo melodii învățate, pompoase,
Aici note simple, dar voci furtunoase.

Basmul va merge în cercuri molatic,
Cântecul străzii erupe sălbatic.

DOJANĂ PENTRU STRĂJERI

Străjeri, păziți-vă cu grijă postul,
Că nopțile-s senine și 'nstelate
Și mișună în ierburi cărăbușii,
Iar amintiri din vremi îndepărtate,
Din hoinăreli prin Lido și'n Florența,
Din zile însorite și'ntomnate,
Din purpură de zori și amurgire,
Din frenezii de baluri minunate
Frumoasele 'ntâmplări de-odinioară,

Ce n'or putea să piară niciodată,
Comorile acestea vii și moarte,
Din tinerețea caldă și curată,
Orfane, vă privesc, și triste, rostul,
Străjeri: păziți-vă cu grijă postul.

Străjeri, păziți-vă cu grijă postul,
Vieța-i vie și mai vrea să fie
Și nu ne-a dat atâta frumusețe,
Ca, azi, s'o cotropească cu urgie?
Sălbatice și'nsângerate fiare.
E-atât de tristă soarta omenească,
Lozincile-i sunt crude și barbare,
Dar nopțile de vară, cântărețe,
Nici azi nu lasă, să se irosească
Credința noastră'n marea Frumusețe,
Iar voi, ce încă vă cunoașteți rostul,
Străjeri: păziți-vă cu grijă postul.

VARĂ ȚĂRĂNEASCĂ

Pe urma zilelor mele înzorzionate, veștede
Cu umblet de domnișor și a toamnă
Calcă o nevăstă sdravănă, străbuna femeie
Vara, această țarancă — doamnă...

Ferice de vlăstarele ei
Pentru care se apleacă cu dragoste adâncă;
Ferice de copiii ei,
Pui de oameni sdraveni, de stâncă...!

Ferice de cei ce se'noiesc mereu,
Ferice de favoriții verii
Ferice de câți trag cu coasa veseli,
Ca merii, ca perii.

Vara, buna noastră mamă,
Imparte darnic pașii și vigoare.
Imi ridic pălăria de domnișor
Inaintea ei, până la soare.

Vara nu știe ce-i lenea, niciodată.
Trage cu coasa și cântă, dar nu aleargă ;
Seceră vârtos, fericită
Pe câmpia largă...

Dar eu sunt fătul toamnei,
Un veșted fără vreme domnișor,
Inainte-mi e iarna, în urmă vara
Și la primăvară am să mor.

Mă turtește biruitoare vara
Vărsându-și peste ochi-mi parfumul, secretul ;
Și acesta a fost copilul meu,
Dar s'a prea grăbit, bietul... !

VERI NECÂNTATE

- Vor rămânea pentru totdeauna oare
Necântate pierdute 'n povești
Minunatele veri ungurești
Triste și bătute de soare?

Aici e-o șoaptă mută a durerii
Orice inoie a pământului
O lacrimă rece, un fir de praf în voia vântului,
nU cântec stins soarele verii.

Cine se pricepe să'nvieze morții,
Al brazdei suspin dureros,
Cine pricepe ce vrea soarele de vară
Când apune departe ironic maiestuos.

Eu încerc să-mi deștept inima pământului
Culcându-mi fruntea de minunatele-i cântece
Îl îmbrățișez parcă mi-ar fi propria inimă
Plângându-l cu planele vântului.

Ca un Cristos îmi sacrific Lui tezaurul
Câmpiilor și minunatelor lui poiene
Ca Isus rătăcitelor Magdalene
A sa sfântă deslegare ca aurul.

Dar vor rămâne pentru totdeauna oare
Necântate, neîncercate coarde,
Bogatele, tristele veri ungurești
Arse de soare?

Trec peste câmp, mă plimb, ascult, deștept
Printre corbii miilor de veri
Le pândesc izvorul vechilor dureri,
Dar intonarea cântecelor în zadar le-o aștept.

La marginea mormântului ajuns priviți-mă bine,
In mine dorm toate verile ungurești,
O mie de veri și o mie de povești
Veți îngropa când mă veți îngropa pe mine.

CĂSUȚĂ DE SAT

Cu pereți albi, cu grinzi îngălbenite,
Căsuța noastră liniștită din sat,
Așa e că noi nu glumim atuncea
Când stăm împreună la sfat ?

În șoptele tăcute ca o mărturisire
Ne plângem adâncile taine. Și dacă
Scrutăm cu privirea departe în noapte
Umbre înspre noi se apleacă.

Și câte alte nu ne-am putea povesti
În orele de noapte fără somn stând.
Tăcere, s'auzim cum plânge pe scocuri
Zăpada topită căzând.

CĂRUȚELE DELA TARĂ

Luna va răsări azi târziu,
Dar pe șoseaua de pietre sparte
Care se termină 'n oraș
Vin
Căruțe țărănești plecate de departe.

Luna s'a înălțat și cu ea deodată muzici
Bruma toamnei pe câmp se împarte
Prin lumina de lună scârțâind
Vin
Căruțe țărănești de departe.

Cine s'a'ntors acum cu fața spre lună
Doarme neliniștit pe orice parte,
Dar năzuind din depărtări
Vin
Căruțe dela țară de departe.

Vin la oraș să vândă, să cumpere
O droaie de nimicuri deșarte
Scârțâindu-și roțile, osiile neunse,
Vin
Căruțe plecate de departe.

Luna pălește, de-acum apar zorile,
Și'n luciri de brocarte
Se sting mii de becuri ale orașului,
Vin
Căruțe țărănești de departe.

Se trezesc indispușii orășeni,
Oameni chinuiți de insomnii și de carte
Așteaptă adieri proaspete dela țară,
Vin
Căruțe țărănești plecate de departe...

Luna a căzut de pe deal, petală ofilită,
Un soare viu și tânăr țările desparte,
Minunea lui de foc râde pe cer...
Vin
Căruțe țărănești plecate de departe...

PROLOG

Sunt sânge din Magog și Gog,
Zadarnic porți și uși îmi încuiați,
Vă urmăresc cu plânsul stihurilor mele
Neîncetat, aici, sub Carpați.

Și eu am venit prin trecătoarea Veretche,
Îmi auie 'n urechi străbunul vuiet maghiar,
De ce nu-i voe la Deveny să apar
Cu noile cântece ale noilor vremuri?

Turnați-mi în urechi fierbinte cositor
Să liu un nou Vasile cântărețul,
Să n'aud imnul vieții, mărețul,
Mutilați-mă, striviți-mă, îngrozitor.

Dar cât e timp, nepăsător, vulcanic,
Pe mii de strune cântecu-mi sporesc,
La Pustaser să-l blestemați de mii de ori,
Totuși va birui, fiindcă-i nou și unghuresc!...

MARTIRUL CRISTOȘILOR

Elan și zel sălbatic lerul
Mi-a altoit în conștiință,
Eram numai păgânătate,
Nădejde oarbă și dorință,

În juru-mi vâlmășagul lumii
Vâlvătorea, ca o urgie,
Dar inima-mi căta într'una
Măreața, sfânta Armonie.

Născutu-m'am țaran-Apollo,
Ison năprasnic al mândreții
Și care cântec și ibovnic.
Se năruie 'n amurgul vieții.

Azi nu-mi mai clocotesc în suflet
Cântări, dorințe, flacări roșii:
M'au omorit evangheliștii,
Grozavii lumii și Cristoșii.

TREI PE CÂMP

Doar trei suntem pe nesfârșitul Câmp :
Eu, Dumnezeu, și-un țărănesc blestem.
Știi bine : vom pieri curând toți trei,
Dar pân'atunci, năprasnic, strig și gem.

De-aș fi de unul, nu m'aș înfrica,
Nu mi-ar păsa de clocotul lumesc,
Dar vreau să apăr, dârz, pe Dumnezeu
Și Câmpul și blestemul țărănesc.

In țara asta toate-s in zadar
Și anii noștri-s tot mai cruzi, mai grei.
Ci n'or putea'nflori minuni pe Câmp,
De nu suntem uniți noi trei, noi trei.

PE MALUL TISEI

M'am re'ntors de pe țărmul Sfântului Gange
Cu visuri, cu soare ce-ți ineacă vederea,
Mi-e inima o mare floare de lotus
Și fine vibrații, ființa, puterea.

Irugă, focoș, fântână cu cumpână,
Sărutări sălbatice, ucigătoare,
Pustă, cârciumă, mâini arse de soare,
Pe malul Tisei ce caut eu oare?!...

POETUL PUSTEI

Flăcău cuman cu ochii negri,
De doruri chinuit amar,
Păzea cireada și tăia
Vestitul Hârtbaci maghiar.

Creșteau în dimineți și-amurguri
În inima lui flori vrăjite,
Dar le pășteau răsadul tânăr
Flămânzile cirezi de vite.

De mii de ori minuni și vise
Și sfinte voci îl cercetară.
Poet cu liră descântată
S'ar fi făcut în orice țară.

Dar când vedea ortacii găngavi
Și ciuda morfolind cu bale
Iși îngropa cântarea 'n suflet
Scuipa ori fluera a jale.

IARNA, PESTE PUSTĂ

Peste câmpia ce scânteiază,
Alerg în goană cu trenul,
Noaptea și iarna îi fură refrenul;
Casele răzlețe dorm și visează...

Ce albă-i pusta..! vântul cu toane
Pe de-asupra-i înfrângeri hirsute
Cântă din lanțuri și fluiere, sute,
La ce visează oare aceste cantoane ?

Ce iluzii mai au? Le-a mai rămas îmbăt?
Eu acuma merg de Crăciun
Sunt iar copilul naiv și bun,
Dar sufletu-mi e sub omăt...

Și cum alerg în iarna și noaptea'naltă
Mi se pare că suntem doi morți
Și că dormim cu încuiate porți,
Eu cu satele ungurești laolaltă.

OGORUL UNGURESC

Colind hotar părăginit
In lung și'n lat il răscolesc.
Cunosc acest sălbatic câmp,
E doar ogorul ungiuresc.

In sfânta-i humă 'ngenunchiez
Și simt că-i roasă, arsă'n pori.
Hei, buruieni și mărăcini,
Pe-aici nu mai sunt mândre flori?

Mă'mprejmuesc ciulini haini
Și eu pândesc un vajnic spor,
Dar numai florile străvechi
Mă'mbată cu iubirea lor.

E liniște. Mohor și spini
Mă frâng, m'adorm, mă prohodesc
Și trece vântul chicotind
Peste Ogorul unguresc.

UN POET VIITOR

Când în grădinile-acestea maghiare
Oamenii: Rozele toate s'or stinge,
Un flăcău sfânt, întristat, va rămâne
Și el va avea și atunci ce plânge.

Îți pizmuiesc a ta soartă, flăcău,
Ce-ți vei cânta iară cântecul tău,
Când n'o fi nimeni s'audă, să-l doară,
Blestemul cel mare, obida maghiară.

SOARTA COPACULUI MAGHIAR

Cad frunzele copacului maghiar
In sufletu-mi trufaș și necăjit.
Așa mi-e hărăzit să mă sfârșesc:
Cu ramuri înfrunzite și 'nflorit.'

Ehei, fârtăți, eu am venit la voi
Din codrul ardelean, blagoslovit,
Acolo eram verde și voios
Și n'am jelit și nu m'am tânguit.

Copac semeț, în bine și în rău
Mereu am înfrunzit și înflorit :
În timp ce alții roade dăruiau,
Eu doar cu flori și frunze m'am fâlit.

Azi sunt bătrân și totuși nu bocesc,
Înfrunt destinul, dârz și solitar :
Cădeți, cădeți, peste mormântul nou,
Voi flori și frunze de copac maghiar.

LACUL MORȚII

Rotim într'una peste lacul Morții,
Vultani frumoși și îndrăsneți ai sorții
Și'n lac mocnesc pești leneși și plăpânzi,
Cu capete de șarpe și flămânzi.
Și lacul cu duhoarea grea și-amară
E țara mea, e patria-mi maghiară.

De geaba toate: toți ne năruim,
Ne trage lacul Morții și pierim,
Zadarnice ni-s sufletul și para,
Iubirea, bunătatea și cântarea.
Nu mai putem schimba porunca sorții:
Ungaria rămâne lacul Morții.

INTR'O DIMINEAȚĂ LA PARIS

Obrazul, părul mi-e de soare plin,
Pe unde trec tăcerile se sperie.
Parisul doarme: bat pe caldarâm.
Ca toaca, pașii mei, prin unda mierie.

Dar cine-i cel ce'n straja dimineții
A așteptat a soarelui ivire
Și în stihar de argint și 'ncepe singur
Și mândru slujba de hirotonire?

Osana, Soare! Sunt preotul tău,
Comândul nopții-i masa mea de altar.
Un clopot sună. Poți suna, moșnege!
Sunt preot, însă un preot barbar.

În svon de clopot, în bătaia boarei,
Pun flacăra sub rug, cu 'nfiorare,
În suflet și pe rug, s'ațăța, joacă
Razele sfinte, razele de soare.

Osana, sfântă flacăra străbună!
Mai doarme codrul dichisit, hulpavul.
Am adăstat sosirea ta la pândă
Sunt preotul, nebunul tău, bolnavul.

Sunt pal? Stropește-mă cu para ta.
Dar fericitul Ad, strămoșul meu,
Când îți slujea mai rumen chip avea?
Eu de-un mileniu m'ofileșc mereu.

Martir al Răsăritului cel sfânt
Îmi caut alinarea în Apus.
Poate-s din spița magilor străvechi,
Sunt palid? Varsă-mi purpură de sus.

Urăsc răsăriteana-mi seminție
Care obosind m'a odrăslit pe mine
Cel ce aleargă ofilit spre Apus,
La doînnul său, la Soare, să se 'nchine..

Nu-mi pasă cum se întâmplă acestea.
Mi-e sângele — obosit și e târziu.
Mă'nchin luminii, caut o minune,
O taină, un vis — ce caut nici eu nu știu.

Sângele meu, acest Orient trândav,
Soarbe Apusul, instelat de moarte,
Sunt cel mai trist preot al Soarelui,
Raza pălindă ce-a sărit departe.

Imi sună un cântec în urechi. Odată
O fată neagră 'n Asia-l cânta.
Un miros port în nări — l-o fi sorbit
Din floarea vrajei o străbună a mea.

Și adesea, nu știu ce străvechi făcut,
Mi-atinge fruntea ca un val subțire.
Aștept ceva. Dar ce aștept eu, nu-i
Nici glorie, nici aur, nici iubire.

Ce-aștept? Nimic. În cale mi-a ieșit
Și-mi dăruie o femeie 'mbrățișări.
N'a mai văzut Parisu 'ndrăgostit
Mai bolnave, mai triste sărutări.

Aștept. Va fi o ultimă răscoală
Și-are să vină într'un apus de soare.
Și-atunci zadarnic mă vor mai trezi
Cu sărutări, cu lacrimi arzătoare.

Pleca-va magul Soarelui atunci,
Cel mai ciudat, mai bolnav, — liniștit.
Cel ce obosit nainte de a se naște
Nici în Parisul tânăr n'a iubit.

Evoo, sfântă flacără, Zeu-Soare!
Țâșnește raza, sună strada, casa,
O nouă bătălie 'ncepe viața
Măreața, minunata, mincinoasa.

Mă duc și eu pribeag, păgân erou;
Nou Don-Quichote, năuc, peste abisuri,
Care-și stârpește 'mprăștiind în vânt:
Tulpina fericitelor lui visuri.

Mi-e plin de raze creștetul, obrazul,
Răsună clopotul, pornesc încet pe vad.
Cuminecatu-s'a pe pietrele Parisului,
Cuminecatu-s'a cel mai sărac nomad.

IN GARA DE EST DIN PARIS

Spre ziuă voiu goni departe,
Bocind cu inima înfrântă,
Dar încă nu'ndrăsnesc să tângui,
Parisu'n juru-mi cântă, cântă.

Mă pregătesc să plec spre casă
Și trenul pufăie în gară,
E încă'n mine tot Parisul
Și mă'nfioară murga seară.

Ca un balaur, trenul negru
Mi-ațăta visurile grele.
Pe mâine eu voi fi mai palid ?
Sau ale Alpilor mărgele ?

Eu, eu voi fi căruntul mâine,
M'or bate vânturi îndârjite
Și Cimitirele maghiare
Săruturi reci îmi vor trimite

Nu-i nicăiri desfăt vieța,
E totul numai o părere.
Oraș de vrajă și lumină,
Parisule, la revedere.

Cu tine 'ncingă chef sălbatic
Perfidul, slăbănogu-mi zeu,
Măreța torță: Bucuria,
Și tu să cânți, să cânți mereu,

Fii dascălul vieții noastre
De grea și aprigă urgie
Și scaldă-o în dulci eresuri,
Să ni se pară armonie.

Și cântă, cântă. Eu sărmanul,
Spre țara-mi tristă o pornesc:
Cu vaier blestemat și searbăd,
M'așteaptă Cerul ungulesc.

Duhori, oftări infrigurate
Strivesc acolo orice floare,
E câmp de-osândă, dar mi-e țara,
E Răsăritul fără soare,

Și totuși merg. Mă chiamă soarta...
Mă'ntorc în patrie să mor
Ucis de frați fără de cântec,
De-al patimilor crud sobor.

Ma va răpune mătrăguna
Nesăbuitului pământ.
Parisule, tu scumpă Harfă,
Mai cântă-mi lin, mai cântă-mi sfânt.

Aș vrea să mă sărute încă
Pe ochii mari, sleiți de vis,
Suavă, caldă, parfumată,
O dulce fata din Paris.

Ar fremăta mereu amurgul
De cântece mărețe, sfinte
Și trenul ar svâcni în goană
Purtând a mele oseminte.

TOAMNA A TRECUT PRIN PARIS

Ieri, toamna în Paris s'a furişat,
Pe Saint-Michel venea cu şoapte line,
Era arşiţă. Sub frunziş tăcut
S'a întâlnit cu mine.

Porneam încet spre Sena cea bătrână,
Mi-au ars în suflet versuri' purpurii
Ca vreascuri afumate ce'n tristeţe
Cântau că voiu muri.

Dar toamna mi-a șoptit o slovă
Și Saint-Michel a tremurat,
Zum-zum, și frunze vesele pe drum
În vârtejuri au sburat.

O clipă: Vara nici nu s'a oprit
Și toamna din Paris ieși răsând,
A fost, dar numai eu știu c'a fost,
Sub frunze tremurând.

COPILUL NOȘTRU

Din mahnita-ne iubire nu irumpe
Copia ființei tale scumpe,
Copilul nostru trece'n alți altoi,
El va fi bucuria insetată
Și o să se bucure și pentru noi...

Când vor veni pe-aici noui Dumnezei
Sa fecundeze'n drum grădinile
Odata... odată...
Vor sângera în înfloriri gherghinele
Și o să răsune-o lungă sărutare

Alții vor fi și noi vom fi în ei
O fecioară cu ochii de cicoare,
Un flăcău cu suflet din soare,
Gherghinele-și vor cădelnița'nflorirea
Și le vor face mai vrăjita întâlnirea...

Eu îi cânt slavă celui pentru care
Ne-am risipit suspinele, cântările,
Ne-am vândolit îmbrățișările,
Dar nu ne-a fost dat, noi nu l-am avut:
Altor altoi fructul nostru-i trecut.

Pe care o floare și o rază de soare
Din aluat de constelații și genuni
L-am fi trimis să'nfăptuiască noi minuni:
Copilul nostru cu noi și mari visuri,
Dar ni l-au refuzat străvechi abisuri.

SINGURĂTATEA

Trip, trop... pași mici de femeie
li aud la scară urcând pe furiș,
Inima-mi se oprește, aștept ceva sublim
In mohoritul toamnei luminiș.

Tic, tic... inima-mi bate mai viu,
O ascult, bucurie mare, adâncă
Cu ritmu-i tainic și incetinit
Așteaptă pe cine n'a intrat încă.

Pliu, pliump... amurgul violet
Iși încearcă strunele prin înălțime,
Seară de toamnă cu ploaie, vezi, nici azi,
Nici azi nu mă caută nime...!

SINGUR CU MAREA

Amurg. Țărm de mare. Un han părăsit.
S'a dus, n'am s'o mai văd, totu-i sfârșit,
S'a dus, n'am s'o mai văd, totu-i sfârșit.

Pe patul vechi o floare a lăsat
Și strâng în brațe patu, 'nfrigurat.
Și strâng în brațe patu, 'nfrigurat.

Parfumu-i drag adie, se adună,
Jos marea petrece, marea vuește nebună,
Jos marea petrece, marea vuește nebună.

Depart, undeva, în noapte-un far —
Marea cântă, iubita mea — vino iar,
Marea cântă, iubita mea — vino iar!

Ascult adâncile sălbaticice ape.
Strâng visul meu frumos între pleoape,
Strâng visul meu frumos între pleoape.

Aici a stat, suflarea-i dulce a aprins sărutul.
Afară cântă marea și cântă trecutul,
Afară cântă marea și cântă trecutul.

PE VÂRFUL DE STÂNCĂ SĂLBATIC

Ne strângem îmbrățișați,
Orfani și inspăimântați,
Pe vârful de stâncă sălbatic.
Nu plângem, nici nu vorbim :
Un pas — și ne prăbușim.

Ne apără buze lipite,
În tremur învinețite:
Copcii de carne și sânge.
Cât mă săruți, nu ne vorbim.
De-o vorbă ne prăbușim.

VEȘNICĂ LUIPTĂ ȘI NUNTA

Femeie, ce bine-i, când eu te jignesc:
Îți spun mea culpa înfrânt și plângând,
Te-aștept, te doresc.

Femeie, ce bine-i, când și tu ești rea:
Te urăsc, teucid, te gonesc însutit
Din inima mea.

Femeie, aceasta ni-i soarta, ascultă:
In veci va fi luptă cumplită 'ntre noi
Și'n veci va fi nuntă.

RUGUL NE POATE PĂLI

Rugul ne poate păli:

Ochii aceștia triști și bătrâni

La alta nu vor privi.

Leda, mă poți alunga:

Dar tu de ochi triști cu credința

De câine, nu vei scăpa.

Poate că sângele iar
Îți va aprinde dragoste, rug:
Zadarnic, e în zadar.

Vin după tine stafii:
Ochii aceștia triști și bătrâni
Nu te slăbesc. Te-or privi.

SUNT RANĂ APRINSĂ

Sunt rană-aprinsă, indurerată,
Raza mă doare, roua mă doare,
Te vreau pe tine, vin pentru tine,
Vreau chin mai mare, chinuitoare!

Flacăra-ți ardă, incandescentă,
Dor sărutările, poftele, toate,
Tu-mi ești osânda, tu-mi ești Gheena,
Te doresc foarte, te doresc foarte.

M'a rănit dorul, mi-a ars sărutul
Rană fierbinte de noi suferinți —
Dă-mi suferința mie, flămândului,
Să-mi ardă rana săruturi fierbinți.

TOT MAI AMARE LACRIMI

O, dureros drum al iubirii,
Tot nu-ți zăresc încă sfârșitul!
Deși au rămas de-acum în urmă
Prea înfloritele ținuturi,
Și drumul se afundă'n neguri...

Vezi, — știu! — trebuia să opresc
Pe undeva, lâng'un obraz de fată;
Dar numai lacrimi am cules
În sbuciumata mea vieată,
Și-acum, liniștea nu mi-e dată...

Tot mai străin, imi port acum calvarul,
Saluturi vechi, mă'ntâmpină imi pare...
Și-orbecăind așa, in suflet
Alte iubiri, ne'ndurătoare,
Imi store lacrimi tot mai amare.

PRIMĂVARA CU LEDA

Prin trupul meu și prin trupul ei șagalnic,
O, felurite sucuri ale primăverii,
Fugăriți-vă unul pe altul năvalnic.

În svâcnet de tinerețe preschimbați,
Cu tristă bucurie, cu vesela supărare,
Noi doi să fim doi îngeri blestemați.

Să fim copiii primăverii, svăpâiați,
Care-și aruncă'n cer fețele rumene de vápaie.
Care-s uzi și totuși ard cu vâlvătaie.

Să domnească-atunci sub cer fiorul tăcerii:
Desfoiați, deschiși, prefăcuți în muguri,
Noi vom rosti salutul primăverii.

Noi să fim atunci sub cer, dintre toate,
Cele mai frumoase două făpturi primăvăraticе:
Exagerare, boală, — dar adevăr, realitate.

MARIA ȘI VERONICA

Dela Maria până la Veronica
Brațele de bărbați se întind:
Veronica mea, iubita mea, Leda mea,
Acuma vreau să mă cufund în vis.

Să visez despre brațe de copil.
Sărută-mi ochii cu gura ta caldă:
În fața Crucii, în fața Morții
Mi-aduc aminte de Maria,

Ea m'a trimis prin sarut in vieata
Si stiam pentruce-mi zdrobesc trupul:
Pentru vieata. Si ce e vieata?
Bucurie de femeie, bucurie de femeie,

Cine m'a nascut si m'a'nvatat sa sarut?
Femeia. In revarsarea zorilor mortii
Adoarme-ma, Leda. Lasă-ma sa visez
Ca tu esti mama, mama.

MIC CÂNTEC DE CRĂCIUN

Ieri au tras clopotele,
Azi le trag iară,
Mâine vor aduce îngerii
Zăpadă peste țară.

Aș vrea să-L laud pe Dumnezeu,
Să-l cânt și să-L slăvesc —
Dar eu sunt un copil mic,
Abia încep să trăiesc.

Spre lauda lui Dumnezeu
Stau totuși în rând cu cei dragi —
O, ce fericiți sunt păstorii
Și ochii celor trei magi !

Și eu aș merge, aș merge 'n vânt
Aș merge să cânt,
Între cei mari aș face tot ce-i frumos
Pentru micul Cristos.

Mi-aș întina cismele până sus
De o sută de ori pentru Iisus,
Numai să-mi arăt frumos
Iubirea pentru Cristos.

(Așa cântam îndrăzneț
Cu crezul celor mititei,
La Crăciunul mareț
Din anul 1833.)

SUB MUNTELE SIONULUI

Uitătul meu Stăpân fugea
Prin frig cu haina sfâșiată,
Cu barba lui divină a bă,
Pe undeva, pe sub Sion,
În dimineața 'ncețoșată.

Un clopot mare-i era haina,
Cu slove roșii peticita,
Era bătrânul ponosit,
Lovea cu brațele în neguri
Ca'n toacă, pentru slujba sfântă.

Imi tremura candela'n mâini,
Și'n suflet tremura credința,
In minte vechea-mi tinerețe:
Simțeam divina Lui tămâie
Și-l căutam cu umilință.

M'a așteptat lângă Sion,
In rug de stâncă'nflăcărat,
Tocând mereu m'a mângâiat,
Mi-a umezit cu lacrimi fața,
A fost prea bun și îndurat.

I-am sărutat mâna sbârcită
Și mi-am trudit sârmana minte;
Cum Te numești, moșneag frumos?
Căruia mult m'am închinat,
Căci, vai! nu-mi mai aduc aminte.

Eu mort m'am reintors la Tine,
Eu cel ce-s osândit la viață.
De-aș ști măcar o rugăciune!
El m'a privit îndurerat
Și tot toca, toca in ceața.

De-aș ști doar numele-ți slăvit !
A stat ce-a stat și s'a urcat,
Călca 'n cadențe de tropare
De 'nmormântare. Și-am rămas
Lângă Sion indurerat.

RUGĂCIUNE DUPĂ RĂZBOIU

Stăpâne, eu vin din războiu.

Sfârșite, sfârșite sunt toate.

Dă-mi pacea cu Tine, cu mine.

Doar Pacea ești numai Tu, Doamne.

Privește: mi-e inima rană,

Nimica nu-i poate da tihnă.

Sărută-mi-o, Doamne, Tu însuși,

Sărută-mi-o și mi-o alină.

Iar ochii mei mari, întristați,
Se'nchid pentru lumea din jur.
Ei n'au ce să vadă în preajmă,
Decât doar pe Tine singur.

Picioarele'n sânge-au călcat
Până'n genunchi și de-atunci
Eu nu mai am Doamne picioare,
Am numai genunchii, sunt ciungi.

Eu nu mă mai lupt, nu sărut,
Uscate mi-s buzele-acum
Și brațele mele-s uscate,
Să-mi fii milostiv și prea bun.

Apleacă-Ți privirea spre mine,
Sfârșite, sfârșite sunt toate
Dă-mi pacea cu Tine, cu mine,
Doar Pacea ești numai Tu, Doamne.

SOSIREA DOMNULUI

Când toți m'au parăsit,
Când sufletu'n genuni mi l-am dus,
Pe tăcute și neașteptat
M'a 'mbrățișat Isus.

N'a venit din trâmbițe sunând
Ci tăcut, cu 'mbrățișare-adevărată.
N'a fost zi frumoasă și fierbinte
Ci noapte tulburată.

Ochii mei prea mândri au orbit
Și mi s'a scuturat tinerețea,
Dar Lui îi voi vedea întotdeauna
Strălucirea și frumusețea.

LA STÂNGA DOMNULUI

Dumnezeu, cumva, există:
În adâncul Gândului.
Pentru El sunăm din clopot.
Și eu stau la stânga Lui.

Nu s'aude, nu se vede,
Dumnezeu e numai milă.
Uneori în noi răsună
Ca'ntr'un clopot de argila.

Dumnezeu nu se coboară
Să ne-aducă mângâiere.
Dumnezeu e tot și toate:
Eul, plan, sărut, durere.

Dumnezeu e domn puternic,
Intuneric și lumină,
Un locuitor tiranic:
Vremea 'n spate ne-o anină.

Dumnezeu e simplitate.
Stă cu porțile închise.
Ii displac nerăbdătorii.
Mari plâsmuitori de vise.

Dumnezeu nu mă iubește.
Prea L'am căutat cu trudă
Și, pierzându-i veșnic urma,
M'am luptat cu El de ciudă.

Dumnezeu, cumva, există:
In adâncul Gândului.
Pentru El sunăm din clopot.
Dar eu stau la stânga Lui.

IN GRĂDINA PĂCATELOR

Iubește, regretă păcatele mele,
Păcatele unui schelet plin cu dor,
Eu numai pe-acela-l iubesc și-l ador,
Care, păcate plângând, le iubește.

În mari păcate 'nflorește Vieța,
Și chiar Isus bietul, eternul milos,
A 'ntins castă mână pe cap păcătos,
Căci plin de mireasmă-i păcatul, ca
floarea.

Păcatul e doara un strigăt de vaiet
Tâșnind totdeauna spre Soartă'ndreptat:
De ce omul nu e liber, curat,
Un mugur de roză-altoit pe sălbatic?

De m'ați păstra, o, păcatele mele,
Pentru acela ce poate să ierte,
Nu minte, se'ncrede tăcut și pășește
Ușor prin grădina păcatelor mele!

SÂNGE ȘI AUR

Pentru urechea mea-i tot una,
Că gem plăceri sau chinul plânge,
Zornăie aur sau curge sânge.

Eu sunt convins c'atâta-i totul
Și e'n zadar orice tezaur :
Sânge și aur, sânge și aur.

In lumea asta totul moare,
Mărire, cântec, rang se stânge,
Traiește aurul și sânge.

Mor ginți și iar nasc din ruine
Și sfânt e bravul ce, ca mine,
Mărturisește : sânge și aur . . .

LAZĂR ÎNAINTEA PALATULUI

I

În noapte cineva se desfată:

Bogatul palat trimite zornăit.

Cineva numără bani.

Muzica muzicilor:

Așa ceva n'am mai auzit.

Hârțiile de mătase
lată, psalm lent, măreț intonează
Clicănesc bănuții ca niște clopoței.
Sună aurul
Și cad lacrimi din ochii mei.

Eu stau rezemat de palat.
Muzica urlă, se întetește ca o furtună.
O, ce psalm!
Parcă toată bucuria lumii
Se frământă'n el și răsună.

Ai cui sunt banii aceia?
Lacrimile mele cad greu.
Usca-s'ar mâna,
Chinuitoarea și fericita mână
Ce sfâșie pieptul meu!...

II

Intr'o casă 'mpodobită,
Animați de bucurie,
S'adunaseră bogații
Și cântau în cor bogații
Intr'o casă 'mpodobită.

La un colț ascuns de stradă
lata, crâncen și salbatic
Psalm răsună. Lazăr cântă.
Cată spre palat și cântă
La un colț ascuns de stradă,

În adânc de noapte oarbă
Cum se naște cântecul?
Se îngălbenesc bogații,
Amuțesc la rând bogații
În adânc de noapte oarbă.

E tăcere. Lazăr tace.
Să s'aplaude cântecul!
Și aplaudă bogații,
Hohotesc în cor bogații.
E tăcere. Lazăr tace.

III

Cu toamna, cuprins de tristețe,
Sosește bătrânul Lazăr din Biblie
Și bogații, temători, îi dau binețe.

Lazăr respiră, păşeşte 'ncet, tăcut.
Pe nevăzute, sosesc cu el mari,
Străbune, paralizate puteri din trecut.

Uneori pieptul lui Lazăr horcăie.
I-ar plăcea să râdă sgomotos,
Dar gura lui se strâmbă 'n plâns.

Lazăr e eternul paralytic bătrân.
Şi oamenii mai obişnuiesc să se bucure:
I-ar plăcea şi lui din când în când.

I-ar plăcea şi lui să intre'n joc, vioi,
Şi prin păduri roşcate, cu satiri roşcaţi,
Să cânte glumeţ din cimpoi.

Păşeşte chiar în piaţa bucuriei,
Aşteptând, cu pieptul ros vreo femeie
Ori ceva care să-i stârnească râsul.

Cu must şi vin vechi îi iese'n 'ntâmpinare
Ingrozita turmă a bogaţilor
Şi el gustă din dulcea licoare.

Gustă — și trupul i-l infioară
Când o femeie, când o fecioară.
Aceasta-i eterna lui Lazăr aventură.

Din pieptu-i astmatic, gâfâind cu putere,
Isbucnește, crudă, tusea Toamnei,
Parc'ar fi un geamăt de plăcere.

De bucuria acestei tuse prevestitoare,
Inimi și fețe se 'mbracă'n paloare,
Vine toamna. Parcă vine Moartea.

LUIPTA CU MARELE BOIER

Boierul capdeporc, cumplitul,
Simțeam, de-l las, că mă omoară.
Mă iscodea rânjind, dar țeapăn
Ședea pe aur, pe comoară.
Simțeam, de-l las, că mă omoară.

I-am mângâiat gretoasa spată
De porc bătrân. S'a 'nfiorat.
„Vezi, cine sunt“ (i-am spus în șoaptă)
Și țeasta grea mi-am despicat
Și-a râs, în ea când s'a uitat.

(Mă crede-un hămesit sălbatic?)

Ingenunchiat-am în tăcere.

Stam amândoi, în amurgire,

Pe al vieții țărni de fiere:

„Dă-mi aur, dă-mi a ta avere“.

„Mă poate nfrânge orice clipă,

Eu nu pot aștepta'n zadar,

Mă chiamă glasuri dulci de taină

Spre mândrul voluptății far,

Eu nu pot aștepta'n zadar“.

„Ți-e inima doar vâsc și țeapă,

A mea e ulcer crud și scrum

Și-i totuși binecuvântată:

Mă arde-al Dorului duium,

Vreau aur. Vreau să-mi văd de drum“.

„Mi-așteaptă barca marea largă,

M'așteaptă mii de baldachine,

Străine chefuri și miresme,

O nouă fată, zări străine.

M'așteaptă toate doar pe mine“.

„Sunt plin de clocotul vieții
Și sunt al noutății faur,
Mi-s visurile febre sfinte,
A tale-s seci și fără laur,
Sfărâmă-ti țâțele de aur“.

Ne-a copleșit deodată seara.
Am suspinat. Al mării val
Imi trimitea 'ntrebare mare:
N'ai încă aur?... Stam pe mal.
Vuia, vuia al mării val.

Și-atunci ne'ncăierarăm crâncen.
L-am provocat la luptă grea.
L-am scărmanat, izbit. Zadarnic.
Râdea și aur zornăia,
Și nu mai pot de-aici pleca.

Și mii și mii de nopți trecură
Și-mi curge sângele mereu:
Mă chiamă glasuri de departe,
Dar noi luptăm sălbatic, greu:
Boierul capdeporc și Eu.

LA ARIA BOIERULUI

La aria boierului în miez de vară
Ulucile de scânduri trosnesc
Și'n cetatea stogurilor roșii
Limbi de flăcări spre cer șerpuiesc.

E stranie această vâlvoare în noapte
Cu spaime și vuiet de hoarde.
Fuge, tremură pe câmpia impietrită
Căldura vieții ce arde.

Iobagul a avut visuri rele,
Urlet prelung de câine-l trezește,
Ținutu'ntreg e o durere sălbatică
Și boierul undeva acum chefuiește,

Spicele carbonizate acum intonează
un imn

Batjocoritor ca'n clipa de apoi,
— Iobagule, cu stomacul mereu gol,
Ce ai tu cu noi?

Ce te doare dacă ne pârjolim
Din noi tu nu te-ai împărtășit niciodată,
Nu plânge, boierul o să aibă
Fete frumoase, moșie lucrată.

N'ai teamă, iarna o să te schingiuiască
Ca și alte dăți, cu dinții gerului.
Viața, plăcerea n'are nimic în tine
Și moșia e a boierului.

Și totuși, în dimineata albă
Ca vântul purtător de sperlă prin fagi,
La aria boierului plânge cu amar
O lume întreagă de iobagi.

Plâng nimicul, pe al altora,

— Boierul tocmai undeva se joacă
cu cânele.—

Dar ei înțeleg printr'o taină că le aparține

Și vieata asta amară... și grânele.

SE 'NALTĂ NOUILE ORAȘE

Mai zboară iazme cu aripi trufașe,
Cenușa rugurilor este caldă încă,
Credințe negre mai păzesc vechi turle,—
Dar se ridică nouile orașe.

Orașe noi: suflete purpurii,
Inimi în sbor, și crezuri uriașe,
Aruncă trăznetu'n cetățile bătrâne
Și le răstoarnă dela temelii.

Cu plete roșii sboară nouii zori,
Vestind din trâmbiți marea vreme când
Un nou oraș va fi întreaga lume,
Cântată de poeți triumfători.

FOLOSUL LACRIMILOR

Indoielile adeseori mă frâng:

— Ce vrei, omule, și cine ești?

— Plâng și sunt al celor care plâng

— Pentru alții să te chinui vrei?

Ai credința cea adevărată?

— Nu, dar ingenunchi în fața ei.

— Lacrimi mii să plângi cum de mai poți?

Pentru ce nu plângi doar pentru tine?

— Pentrucă eu sufăr pentru toți.

— Și de-o fi să mori în chinuri mâine?

— Moartea o să-mi fie mult mai dragă,

Lacrimile toate vor rămâne.

— Și zadarnic de-ți va fi cuvântul?

— Lacrimile s'or umfla'n șuvoaie

Și-or s'acopere întreg pământul.

NEPOTUL LUI GHEORGHE DOJA

Sunt nepotul opincar și trist.

Al lui Doja și vă ies nainfe.

Hei, domni mari, cu-ai mei să stați de vorbă

Poate bine-ar fi, căci vara e fierbinte.

E fierbinte vara și stă coasa dreaptă.

Hei, coconi : pumni albi, însă nu mulți,

Ce-o fi să fie când turbat porni-va

Al lui Gheorghe Doja neam desculț ?

Ce va fi, domni mari, când va porni poporul?
Lașă, unde-o va tuli atunci armata
Voastră din orașele hoțesti? Și dacă
Incuia-vom cu un scrâșnet poarta?

CEI CE-AU PRÂNZIT
DIN GHEORGHE DOJA

Sevastianе măi, ce-ți spune burta ?
Frate, ne crescură colți de câne:
Croncănesc deasupra noastră corbii.
Ne-a pierit fruntașul, măi frățâne.

Mult mai bun era decât optzeci
De arhimandriți de pe pământ
Și pe tronul lui de fier în flăcări
Sta, domnind, mai drept decât cel Sfânt.

Ucigașii-l înțepau, râzând,
Dar muri cu fruntea neînfrântă.
Și-un episcop îl cădelnița
Cu tămâie și cu apă sfântă.

Frate, am mâncat și noi odată bine.
Corbilor le-am luat mărețul prânz.
Prefăcutu-ne-am în corbi hapsâni frățâne
Și l-am sfâșiat, flămânzi.

Burți câinești, hei, voi burți căpiate,
Vieața și blestemu-adăpostii,
Voi sunteți mormântul maghiarimei,
Viitoru-i tot voi o să fiți.

După marele ospăț, veni-va
Postul și-un alt Doja, negreșit.
Nu scuipa: tronul lui Gheorghe Doja
Ne-a răscumpărat și mântuit.

S'A SUIȚ PĂUNUL

„S'a suit păunul, vâlvă pe cetate
Și-a sărit zăvorul temniței, fârtate!”

O, păuni cu pene mândre, rojmaline,
Dați de știre țării: altfel va fi mâine.

Altfel va fi mâine, altfel le vom dregé.
Alți ochi râd în soare — și-apoi urma alege.

De-un vânt nou izbit e copacul în tâmple.
Așteptăm minunea nouă să se 'ntâmple.

Ori suntem nebuni și ne-o înghiți vârtoarea,
Ori credința asta ne va fi scăparea.

Noi flăcări, noi crezuri, noi sfinți, noi tovarăși.
Ori sunteți acum — ori negura iarăși...

Ori sbucnește para pe cetate-odată,
Ori din nou vom zace 'n vraja blestemată...

Alt sens de-o să aibă și acum Cuvântul
Iar ne-o călca noaptea, tânga și mormântul.

„S'a suit păunul — vâlvă pe cetate
Și-a sărit zăvorul temniței, fârtate!”

CÂNTEC ÎNAINTEA SECERISULUI

Mâinii mocnind sub cenușă,
Pumni strânși, scuturători, ce umpleți zarea,
Strigări ale urgiei de care nu-i scăpare,
Vi se apropie, vi se apropie sărbătoarea!

Voi câmpuri coapte pentru seceriș.
Voi vorbelor, noduri în gât, pe care
de-atâta vreme vă'mbrobod,
Voi coase strâmbe care vă obliți, —
E gata praznicul roșu, slobod.

Se scoală tînjirea maghiară, bătrîna,
Coarda întinsă plesnește în vînt,
De frică gheme se fac trufii cît prăjina
Și venerabila liniște s'a lipit de pămînt.

Praznic cum n'a mai fost, va fi acest
seceriș :

Grâu, sânge, capete secerea cere vamă —
Și ceata sfintei furii crește 'ntruna.
Vom face secerișul, n'aveți teamă!

SOLII VIITORULUI

Babilonie sfântă, o, Vieață,
Ce'n urmă mea de-acum rămâi;
Surâsuri dragi, mâhniri trecute —
Voi păsări albe-a nimănu,
O, nu stați mute!

Cântați, sânt vesel de-astădată
Și 'n cântec plec, vă părăsesc.
Dar văd zâmbind întâiașdată
Al-Vieții marș sărbătoresc —
O, clipă minunată!

Vai mie păcătos nătâng,
Tărâmul sfânt doar e Vieața,
Ce-oferă daruri orișicui
Ce'și poartă'n inimă speranța —
Eu mor, v'o spui!

Eu mor, dar fără vrăjmașie
Deschis, cu inima'mpăcată;
Cu sufletul zâmbind în soare,
Ca floarea cea imaculată,
Așa, 'ntr'o doară...

Tot ce-am râvnit, fu culme aspră;
Ce-am făptuit — prostie goală!
Minciuni pestrițe și iluzii,
Voi visuri legănate'n poală —
Plecați-mi, dară:

Un merit am: simții chemarea,
Imbrățișând mulțimea sfântă;
Văzui a zării oaste clară!
O, sfântă oaste proletară,
De-acuma cântă!

LECTURĂ DE ISTORIE PENTRU COPII

Cuceriră Sciții harnici,
Mai demult această țară
Și erau blânzi cu norodul
Scrie'n cărțile de școală.

Dar, n'a fost mereu tot astfel,
Vremea dreptății se duse.
Câțiva boieri asupra
Pe muncitorii'n cătușe,

Ungaria era țară
De natură 'mbelșugată,
Dar ce culegea norodul,
Jefuiau boierii 'ndată.

Doar bogatul, cămătarul,
Ospătau mereu din toate ;
Muncitorii duceau greul,
Alături de dobitoace.

Inimile-s azi mai dârze.
Pruncii au fețe de ceară ;
De s'ar dărâma și cerul,
Tot zidi-vom altă țară !

Căci i-a noastră țara asta,
Unde domnii bat cătușe.
Pregătească-se de luptă
Cei copii cu fețe supte.

Va veni ea ziua mare,
Roșia zării poruncă ;
De ne-ar opri mercenarii,
Noi vom triumfa prin muncă.

Hai copii la'nyătătura,
La răsboi, la sănătate,
Să schimbăm țara robiei,
In țară de libertate.

CUTREIERÂND ȚARA

E liniște și 'n liniște mă plimb
Prin țara asta fără de podoabe,
Își varsă toamna ploaia ei murdară
Și lacrimi curg din streșini de cocioabe.
Iar sus pe deal în tainică tăcere,
Ca și păuni cu pene colorate,
Stau vânzătorii, stau uzurpatorii,
Ciocoi tâlhari în falnice palate.

Intr'un oraș, ca dușmani crunți de moarte,
Se'nalță triste turnuri și uzine,
Câți robi sărmani, câți invalizi ai muncii
Muncesc și tac în haosul de crime...?
Și ca pe vremuri triste și barbare,
Plâng inimile ce'nghițit-au hoții,
Dar unde sunt iobagii, răzvrățiți?
Trăiesc și azi de n'au murit cu toții.

Trăiesc și azi cu liniște în suflet,
Dar liniștea se svârcolește'n febre,
Din pieptul țării, amenințătoare,
Curg răzbunări, ca râuri roșii, negre.
Orașe, sate se'nfrățesc tăcând,
Sclipind în zare tainice fanale,
Prin ocne zac, ca blesteme grozave,
Mașinile ascunse infernale.

Și liniștea o să ne mântuiască,
În sânu-i dorm exploziile fatale,
Iar țara asta'n curmeziș legată
Va exploda... când cetele tâlhare
Vor crede că's stăpâne pe belșug,
Atunci și ura își va lua avântul
Și mii de tunuri noi, neașteptate
Vor sgudui, vor despica pământul.

A FOST ODATA

(In memoriam Gheorghe Doja)

Odată am stat și noi la nuntă,

Adevărată, mare nuntă,

Când mirele acestei țări a fost

Gheorghe Doja

Și'n primăvară pe aceste locuri

Ardeau in flăcări mii de focuri.

Odată a fiert aci pământul,
Putere, lavă-a fost pământul
Când răsbunarea și mânia
Spre-o țintă s'au intovărășit,
Ca judecata secerase vântul
Și Gheorghe Doja ne-a trimis cuvântul.

Odată-a fost credința curajoasă
Din Moldova până'n Roma curajoasă
Când puterile cinstite
Toate cu cinste sugrumau
Atacând, stârpind,
Lanturi rupând și focuri azvârlind.

Odată a fost Soarta miloasă,
Si'n prăbușire-a fost miloasă,
Căci vorbă am trimis noi lumii
Ce-ar trebui și azi,
Și ceea-ce azi nici nu merită,
Vulcanul nostru azi a adormit.

Odată-a fost revoltă-aci
Revoltă sfântă și adevărată
Ce rânduială și dreptate a făcut

Cu Doja și ai lui
In dimineța când am fost eroi,
Căci nu ne-am tocmit.

Odată-a fost aci speranță,
Mică, dar sângeroasă și aprinsă:
Gheorghe Doja va veni din nou.
Căci trebuie să vină!
Vai, frică-mi e că nu voi mai trăi,
Nici voi, tovarăși scumpi și necăjiți.

CUMĂTRUL LUI TOMA ESE

Feciorul meu Gabor e-al Vienii,
Crescut-a acolo departe ;
Fiică-mea, Veta, e-a lui Cristos,
Iubirea cu popii și-o 'mparte.

Pământu-mi e-al grofului din Morva,
Mi-e putredă în groapă nevasta ;
Să mergem, să mergem spre Munkaci
Destul m'am bătut cu năpasta.

Nimic nu-i pe lumea aceasta,
Nimic n'a rămas, ci tot pierе.
Cumătrule Ese, e vremea
S'o luăm după Rakoczi, vere.

Pe drumul nebunilor Unguri,
Pe drum nebun sânger cu gloata;
Fecioru-mi tâlhar e în Viena,
Ibovnica popilor — fata.

Ocări mă lovesc în Oradea,
La Viena mă rîd toți în cale;
Cumătrule Ese, o vorbă
Ți-oiu spune eu azi dumitale.

Cu grofii, băiete, cu popii,
Destul am răbdat omeneste,
Prea multe dureri, vezi, prea multe
Am strâns și-am tăcut ca un pește.

Ori Rakoczi fie, ori altul;
Să vie odată, să vie:
Vom face, cumătrule Ese,
Din gâturi de viperi piftie...

INTRU INTÂMPINAREA LUI MĂINE

„Oprește-te!“ Din urma mea
răcnește 'n noapte

Cu trupa-i sdrențaroasă, Ieri.

„Oprește-te! Dar eu mă duc, mă duc.

„Oprește-te!“ Străbat tufișuri dese,

Lună, iad și nouri

Singur numai, singur.

Așteaptă, așteaptă: alerg în calea lui
Măine.

Mamă, tată, preoți, poeți,
Nu, nu mai simt nevoia voastră.

Strămoși, umbre, tovarăși de ieri.
Frați de sânge și de pahar,
Desgustătoare ieri, rămâneți dar.

Merg prin tristul, splendidul întuneric.
„Oprește-te!“ Nu. Înaintea mea
e Măine.

Pe mine mă adastă, pe mine, - alerg.

MĂRTURISIREA DUNĂRII

Aflat-am că e doldora de taine
Bătrâna vulpe, Istrul sbuciumat,
Nepăsătoarea, trista Europă,
De care poate nici n'a mai visat,
De când s'a stins al peșterilor leat.

Și hămesit de-a valurilor taină
A Dunării răcori le-am jăcmănit.
Printre maghiari cumătra-i cam șireată,
Că doar atâtea patimi a zărit;
Și-atunci de clewet i s'a năzărit.

Era parcă 'ntr'o primăvară ; apa
Mâhnita-i taină mi-o mărturisea.
Se sbenguia și chicotea într'una,
Spre Budapesta tifle arunca
Și melodii ironice vuia.

Imi pare că pe insula vestită
A Margaretei am șezut la sfat.
(Mi-e inima și azi înfiorată,
O, Istrule bătrân și afumat
Și-acest ison demult e'ntârziat).

Și Dunărea era cernită, gravă,
Tot cheful șugubăț i s'a sleit.
Părea un geniu îmbătat și sumbru,
Să-mi cate'n ochi abia a îndrăsnit,
Dar eu o spovedeam neconținut.

„Ehei, cumătră, știu c'ai văzut multe,
De când îți curg pe-aici, semeț, domol,
Talazurile reci și mari și tulburi
Și grele de dureri și'ngrijorare ;
Vorbește-mi dară fără de ocol.“

„N'au fost pe-aici și vremuri mulțumite?
N'a fost decât păcat și tânguit
Și sbucium și tortură și scrâșnire?
Pe țărnițele tale n'au trăit
Popoare tari, cu zâmbet fericit?“

Și Dunărea mi-a spus poveste tristă.
E-adevărat blestemul crud și slut
Și-adevărat e totul ce ne doare.
De când pe-aici să curgă a 'nceput
Popoare fericite n'a văzut.

Intreg hotarul dunărean e-o jale
Și-i sterp, sărac și rușinos pământ
Și n'are decât neamuri fără vlagă
Și unde visătorul e-un înfrânt
Și nopțile-s adânci, ca un mormânt.

„Așa va fi mereu; așa-i ursita“
Mi-a murmurat talazu'mbătrânit.
Și peste țărișoarele sârmane
Zădărnicia s'a întins cumplit.
Și Dunărea râzând m'a părăsit.

CÂNTECUL IACOBINULUI M A G H I A R

Din degete crud sânge ne țâșnește,
Când trupul intristat ți-l pipăim,
Ungarie sărmană, somnoroasă,
Exiști tu oare? oare noi trăim?

Putem să ne-așteptăm la vremi mai bune?
Ne arde gândul, sufletu'n necaz.
S'a deșteptia vreodată Babilonul
Popoarelor cu slugăresc obraz?

Din mii de'ndemnuri, doruri amortite
De ce nu crește-o forță în sfârșit?
Doar toți Maghiarii, Slavii și Românii
Aceleași chinuri au de suferit.

De mii de ani ocară și năpasta
Ne înrudesce cu-aceiași trist temei.
De ce nu ne'ntâlnim deci într'un freamăt
Pe-aceeași baricadă de idei?

La fel murmură Dunărea cu Oltul
Un cântec greu, mârniț și funerar.
În patria lui Arpad vai de-aceia
Ce nu-i boier, ciocoi, sau nu-i tâlhar.

Când ne-om întinde mână prietenească?
Și când vom spune vorbe tari și mari,
Noi, subjuogații, oropsiții, bieții,
Indurerați maghiari și nemaghiari?

Cât timp ne vor mai stăpâni mișei?
Cât timp vom fi glotași fără elan?
Și cât va fi ținută ungarimea
Ca într'o colivie un vultan?

O, țară obidită și sărmață,
Azi, fără crez și pâini ne vaicărăm,
Dar mâine poate fi al nostru totul,
Dacă voim și dacă îndrăsnim.

VERIFICAT
1987

O R D I N E A

TRADUCERILOR ȘI A TRADUCĂTORILOR

1. Steaua stelelor . . .	de Eugen Jebeleanu . . .	17
2. Șoaptele toamnei . . .	" " " . . .	19
3. În via anilor pierduți	" Emil Giurgiuca . . .	21
4. Furtună de primăvară	" Teodor Mureșanu . . .	23
5. Muzica toamnei . . .	" " " . . .	25
6. Dorința omului pe care îl biruie iarna . . .	" " " . . .	27
7. Despărțire	" " " . . .	29
8. Secerătorul clipelor . . .	" Avram P. Todor . . .	33
9. Vuiesc galeriile . . .	" " " . . .	35
10. Cine m'a văzut ? . . .	" " " . . .	37
11. În carul lui Sânt Ilie . . .	" " " . . .	39
12. Aproape de cimitir . . .	" " " . . .	41
13. Silit să fiu Hercule . . .	" " " . . .	43
14. Pe pusta celor morți de mult	" " " . . .	45
15. Domnița albă a cetății	" " " . . .	47
16. Marea încărunțită . . .	" Teodor Mureșanu . . .	49
17. Caii morții	" Emil Giurgiuca . . .	51
18. Drum cu căruța în miezul nopții	" George A. Petre . . .	53
19. Planul negru	" Valentin Strava . . .	55
20. Divina comedie	" " " . . .	57
21. Pe țărnul mării albastre	" " " . . .	59

22. Cântecul înmormântării vesele	de George Popa	61
23. Cei sărutați de mine	" " "	63
24. Să plângi, să plângi...	George A. Petre	65
25. Trebuie să fiu	" " "	67
26. Din Eriu până'n Ocean	" " "	69
27. Imnul lui „Nu este“	" " "	71
28. Legiunile eliberate	" " "	73
29. Veșnic întârziați.	" " "	75
30. Un farmec urit	" " "	77
31. Goana înaintea gândului	" " "	79
32. Nuferi albi	" " "	83
33. Cel ce-mi va lua locul	" " "	85
34. Femei pe țărm.	" " "	89
35. Cântec despre neferi- cire	" " "	91
36. Trei lacrimi tomnatice	" " "	93
37. Mama și eu.	" " "	95
38. Vis de bogăție.	Eugen Jebeleanu	97
39. Aș dori să fiu iubit	Eric Manu	99
40. Cântecul străzii.	George A. Petre	101
41. Dojană pentru străjeri	Costa Carei	103
42. Vară țărănească	Teodor Mureșanu.	105
43. Veri necântate	" " "	107
44. Căsuță de sat ,	George Popa	111
45. Căruțele dela țară.	Teodor Mureșanu	113
46. Prolog.	" " "	117
47. Martirul Cristoșilor	Costa Carei	119
48. Trei pe câmp	" " "	121
49. Pe malul Tisei.	Teodor Mureșanu	123
50. Poetul pustei	Emil Giurgiuca	125
51. Iarna, peste pustă.	Teodor Mureșanu	127
52. Ogorul unguresc	Costa Carei	129
53. Un poet viitor	Avram P. Todor	131
54. Soarta copacului ma- ghiar	Costa Carei	133

55. Lacul morții	de Costa Carei	135
56. Intr'o dimineață la Paris „	Emil Giurgiuca	137
57. In gară de Est din Paris „	Costa Carei	143
58. Toamna a trecut prin Paris	„ Eric Manu	147
59. Copilul nostru	„ Teodor Mureșanu	149
60. Singurătate	„ Teodor Mureșanu	151
61. Singur cu marea	„ Emil Giurgiuca	153
62. Pe vârful de stâncă sălbatic	„ Avram P. Todor	155
63. Veșnică luptă și nuntă „	„ „ „	157
64. Rugul ne poate păli	„ „ „	159
65. Sunt rană aprinsă	„ „ „	161
66. Tot mai amare lacrimi „	Valentin Strava	163
67. Primăvara cu Leda	„ George A. Petre	165
68. Maria și Veronica	„ „ „	167
69. Mic cântec de Crăciun „	Teodor Mureșanu	169
70. Sub muntele Sionului „	Avram P. Todor	171
71. Rugăciune după război „	„ „ „	175
72. Sosirea Domnului	„ George Popa	177
73. La stânga Domnului	„ George A. Petre	179
74. In grădina păcatelor	„ „ „	181
75. Sânge și aur	„ „ „	183
76. Lazăr înaintea palatului „	„ „ „	185
77. Lupta cu marele boier „	Costa Carei	191
78. La aria boierului	„ Teodor Mureșanu	195
79. Se'nalță nouile orașe „	Eugen Jebeleanu	199
80. Folosul lacrimilor	„ „ „	201
81. Nepotul lui Gheorghe Doja	„ „ „	203
82. Cei ce au prânzit din Gheorghe Doja	„ „ „	205
83. S'a suit păunul	„ Emil Giurgiuca	207
84. Cântec înaintea seceri- șului	„ „ „	209
85. Solii viitorului	„ Valentin Strava	211

86. Lectura de istorie pentru copii	de Valentin Strava	213
87. Cutreierând țara	" Eric Manu	217
88. A fost odată	" "	218
89. Cumătrul lui Toma Ese	" George A. Petre	223
90. Intru întâmpinarea lui Măine	" " "	225
91. Mărturisirea Dunării	" Costa Carei	227
92. Cântecele iacobinului maghiar	" " "	231

VERIFICAT
2007

VERIFICAT
1987

BIBLIOTECA
CENTRALĂ UNIVERSITĂȚII
SUCEȘTI